

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA ASIJSKÝCH STUDIÍ

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Pohled na Čínu u současného českého obyvatelstva, sociologický
průzkum**

*The view of contemporary Czech society on China, a sociological
research*

OLOMOUC 2013   Bc. Barbora Jakšíková

Vedoucí magisterské práce: PhDr. Adam Horálek, Ph.D.

Prohlášení

Já, Barbora Jakšíková, prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma *Pohled na Čínu u současného českého obyvatelstva, sociologický průzkum* vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedené podkladové materiály a literaturu.

V Olomouci dne _____

Anotace

Cílem této práce je zjistit, jak se během dvou let změnilo vnímání Číny u současného českého obyvatelstva. Práce je založena na komparaci průzkumů provedených v letech 2010 a 2012. K provedení obou výzkumů byla použita metoda dotazníkového šetření, která je nejvhodnější formou získávání dat od širokého vzorku populace.

Transformace pohledu na rychle se měnící čínský svět je nejlépe zachycena v médiích. Proto se práce pokouší zodpovědět následující klíčové otázky: (1) Jak často Čech zaznamená zprávu o Číně? (2) Jakým způsobem tato zpráva Čínu zachycuje? Pozitivně nebo negativně? (3) Odrazí se zjištěná skutečnost v komplexním vnímání Číny u Čechů? (4) Jak se liší názory Čechů, kteří Čínu navštívili od těch, kteří získávají informace ze sekundárních zdrojů? Práce zkoumá, jak se informace a názory související s Čínou během sledovaného období změnily.

Práce je dále rozdělena do dvou částí. První část zjišťuje informovanost Čechů o Číně a povědomí, jaké o Číně mají. Práce zaznamenává postoje Čechů k specificky čínským otázkám a její problematice. Pro dosažení optimálních výsledků je využita i forma dotazníkového šetření s volnou formou odpovědi. Druhá část zkoumá vnímání spotřebního zboží pocházejícího z Číny a vnímání ekonomických vazeb na Čínu.

Výsledky šetření jsou přehledně zobrazeny v grafech, které ilustrují vývoj odpovědí ve sledovaném období. Grafické zobrazení souhrnně popisuje rozdíly v postojích u sledovaných skupin obyvatel.

Práci uzavírá kritické vyhodnocení získaných dat, komparace šetření a analýza závěrů. Hlavní zjištění ukazují, že ačkoli byl zaznamenán výrazný pokles ve vnímání četnosti zpráv o Číně, Češi zprávy častěji hodnotí jako pozitivní. Celkový postoj k Číně u Čechů, kteří vyplnili dotazník, byl ve srovnání s předchozím obdobím také vyhodnocen jako pozitivnější.

Klíčová slova:

Názor veřejnosti

Čína

osobní postoj

Keywords:

Public opinion

China

personal approach

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé práce PhDr. Adamovi Horálkovi, Ph.D., za jeho odborné vedení, milý přístup, cenné připomínky, rady a vstřícnost.

Obsah

1 Úvod.....	11
2. Teoretické pozadí.....	12
2.1 Proč se Čínou zabývat?	13
2.1.1 Čína jako ekonomická velmoc.....	13
2.2 Utváření názoru.....	14
2.2.1 Teorie stereotypu informací.....	15
2.3 K teorii mediálního obrazu Číny	16
2.3.1 Obraz Číny v médiích.....	19
2.4 České dilema: lidská práva vs. obchod.....	20
3 Výzkum.....	25
3.1 Cíle výzkumu.....	25
3.2 Hypotézy výzkumu.....	26
4 Metodika a metodologie	27
4.1 Metodika	27
4.2 Metodologie.....	27
4.1 Charakteristika respondentů	28
4.2 Charakteristika dotazníku	29
5 Analýza výzkumu	31
5.1 Zdroje informací dotázaných.....	31
5.2 Zaznamenání zprávy o Číně u respondentů.....	33
5.3 Obraz Číny v médiích podle respondentů.....	33
5.4 Obecné postoje odpovídajících k Číně	34
5.5 Vztah respondentů k emigrantům z Číny	36
5.6 Pohled Čechů na názory Číňanů.....	38
5.7 Postoj respondentů k politice jednoho dítěte	39
5.8 Informovanost respondentů o Číně.....	40
5.8.1 Počet udělených trestů smrti v Číně	40

5.8.2 Počet úmrtí v čínských dolech	41
5.8.3 Počet sebevražd v Číně	41
5.8.4 Počet kuřáků v Číně	42
5.8.5 Počet automobilů v Číně	42
5.9 Postoj odpovídacích k původu zboží	44
5.10 Postoj odpovídacích k původu zboží	45
5.11 Postoj odpovídajících k čínštině jako světovému jazyku	46
5.12 Osobní postoj respondentů k Číně	47
5.12 Srovnání vybrané skupiny respondentů	47
6 Diskuze	55
7 Závěr	61
8 Resume.....	62
9 Seznam použité literatury	63
Internetové zdroje	65
10 Přílohy.....	67

Seznam tabulek

Tabulka 1. Věkové rozložení respondentů 2010

Tabulka 2. Věkové rozložení respondentů 2012

Seznam Grafů

Graf 1. Zdroje informací 2010

Graf 2. Zdroje informací 2012

Graf 3. Zprávu o Číně zaznamenám 2010/2012

Graf 4. Zobrazování Číny v médiích 2012/2010

Graf 5. Obecné postoje Čechů k Číně 2010

Graf 6. Obecné postoje Čechů k Číně 2012

Graf 7. Vadí vám Čínští emigranti na území ČR?

Graf 8. Vadí vám emigranti obecně na území ČR?

Graf 9. Myslíte si, že Číňané dostávají objektivní zprávy o dění ve své zemi?

Graf 10. Myslíte si, že Číňané jsou hrdí na to, že žijí v Číně?

Graf 11. Postoj Čechů k politice jednoho dítěte v Číně (zákonem omezená volba počtu potomků v rodině)

Graf 12. Postoj Čechů k čínským tématům 2010

Graf 13. Postoj Čechů k čínským tématům 2012

Graf 14. Sledujete na zakoupeném zboží, odkud pochází?

Graf 15. Odradí Vás zboží od koupě tím, že je z Číny?

Graf 16. Vnímáte produkty z Číny jako přímou konkurenci českým výrobkům?

Graf 17. Může čínština nahradit angličtinu jako světový jazyk?

Graf 18. Jaký je Váš osobní postoj k Číně obecně?

Graf 19. Zprávu o Číně zaznamenám

Graf 20. Čína je v médiích nejčastěji zobrazována

Graf 21. Myslíte si, že Číňané dostávají objektivní zprávy o dění ve své zemi?

Graf 22. Vadí Vám přístup Číňanů k autorským právům?

Graf 23. Myslíte si, že má Čína pozitivní vliv na svět?

Graf 24. Považujete současnou Čínu za demokratickou zemi?

Graf 25. Čína dnes odvádí dobrou práci v přístupu k občanským právům svých obyvatel.

Graf 26. Může čínština nahradit angličtinu jako světový jazyk?

Graf 27. Jaký je Váš osobní postoj k Číně obecně?

Seznam zkratk

WTO: World Trade Organization (Světová obchodní organizace)

ČLR: Čínská lidová republika

CVVM: Centrum pro výzkum veřejného mínění

1 Úvod

Téma *Pohled na Čínu u současného českého obyvatelstva* bylo zpracováno především proto, že podle dostupných databází českých vědeckých a univerzitních knihoven, archivů a internetových databází zatím žádný průzkum zabývající se touto problematikou v České republice proveden nebyl. Nebylo tak možné vycházet z již uskutečněných výzkumů a porovnávat s dříve zjištěnými výsledky. Dostala jsem tak možnost vytvořit originální práci, která může shromáždit dosud neznámé údaje. Práce může být přínosem všem, které tato problematika zajímá a kteří si chtějí porovnat své názory s postojem české populace.

Cílem práce bylo sledovat postoj Čechů k tématům souvisejícím s Čínou, s kterými je v současnosti společnost konfrontována prostřednictvím médií. Cílem práce bylo zjistit, jaké konkrétní postoje k těmto tématům dnešní česká společnost zaujímá a jaké jsou rozdíly v získaných informacích podle několika kritérií. Pomocí výzkumu bylo zjištěno, jaké povědomí o Číně má česká veřejnost a jaké postoje a stanoviska k Číně zaujímá.

2. Teoretické pozadí

Sociologický výzkum jako zvláštní typ vědeckého výzkumu hledá odpovědi na problémy, které klade sociologie jako samostatná společenská věda. Zvláštnosti průzkumu spočívají ve faktografickém zpracování. Z faktických informací lze vyčíst základní informace o zkoumaném problému na daném vzorku společnosti. (Veselá, 2000).

V Anglii, Francii a Německu byla realizována ještě před vznikem sociologické vědy v rámci sociální fyziky či sociální fyziologie řada empirických sociálních výzkumů, které připravovaly předpoklady pro vznik sociologické teorie i kvantitativní metodologie. V počátečních etapách vývoje sociologie se sociologická teorie a empirické sociální výzkumy v podstatě vyvíjely souběžně, víceméně nezávisle na sobě, bez vnitřního propojení. Empirické výzkumy byly realizovány na základě sociální objednávky za účelem zjištění životních podmínek, životní úrovně a vůbec chování některých skupin obyvatelstva, přičemž pozornost byla věnována především sociálně slabším vrstvám. Tato činnost se postupně institucionalizovala a profesionalizovala, čímž byl položen základ budoucího pojetí konkrétního sociologického výzkumu (Jeřábek, 1993).

K problematice průzkumu veřejného mínění na téma Čína nebyla v Česku dosud vydána žádná práce nebo expertní studie zabývající se přímo tímto tématem. Při zpracování této diplomové práce byla použita data z průzkumu mé bakalářské práce, *Pohled na Čínu u současného českého obyvatelstva*. Při vypracování magisterské diplomové práce byly použity literární zdroje (knižní publikace a články z především odborných časopisů a žurnálů) a internetové zdroje (internetové články, publikace, noviny, webové stránky).

Většina článků, ze kterých pramení informace v této práci, pochází z databáze odborných časopisů University of London, Department of Oriental and African Studies v Londýně. Čerpala jsem tedy především z děl a prací zahraničních autorů.

Práce se opírá zejména o sociologické průzkumy provedené v mých závěrečných pracích z let 2010 a 2012, výsledky jsou porovnány a konfrontovány s obdobnými průzkumy v zahraničí.

2.1 Proč se Čínou zabývat?

Čína jako taková zasahuje do našeho každodenního života, ať už si to uvědomujeme či nikoli. Dnes již nemůžeme vnímat Čínu jako vzdálenou zemi z druhého konce světa.

Joseph Nye (2006) pro internetové noviny China daily popsal Čínu jako stále více atraktivní zemi, a to především kvůli tomu, že Čína velmi chytře získá to, co chce. Je tomu tak především proto, že Čína vzbuzuje zájem. Úspěšná ekonomika dělá z Číny velmi přitažlivou zemi. Také čínská tradiční kultura je pro mnohé zajímavá. Dalším aspektem je velké množství lidí po celém světě, kteří se učí čínsky, což napomáhá dále šířit zájem o tuto zemi. Vzestup Číny probíhá mírovou cestou, což má jednoznačně vliv na pozitivní vnímání této země. Dobrý dojem také budí její velké pokroky. Také Čína samotná si rozhodně zakládá na své schopnosti budit zájem a být v centru dění. Tuto myšlenku rozšiřuje Kerry Brown (2008) pro Times Online, kde říká, že budoucnost světa bude ovlivněna přístupem Číny k novým udržitelným technologiím. V nadcházejícím desetiletí bude Čína hrát zásadní roli v řešení tří hlavních světových problémů, a to jsou životní prostředí, energie a ekonomika. Ve všech těchto oblastech Čína pomůže rozhodnout, jak bude svět postupovat a jak budeme jako lidé schopni vytvořit prosperující a udržitelnou budoucnost.

2.1.1 Čína jako ekonomická velmoc

Jaké jsou důvody toho, že takto unikátní ekonomický růst je možný právě v této zemi? Světová výroba se zkoncentrovala v Číně nikoliv jen v důsledku mezd, ale také z mnoha jiných příčin. Jak zmiňuje Zábojník (2009), podstatná není jen cena práce, ale i dostatek surovin a energií, kterými Čína disponuje. Klíčový je také dostatek kapitálu, míra daní a vládních regulací. Velkou roli zde hraje i vzdělání a kvalifikace pracovní síly. Velmi záleží na kvalitě dopravní infrastruktury, jako jsou dálnice, železnice, letiště a přístavy, záleží na kvalitě výroby a schopnosti rychlých inovací. Podstatné jsou schopnosti subdodavatelů, kvalita a náklady celého logistického řetězce, velikost trhu a výkony výzkumu a vývoje. Významným faktorem je i geografické umístění. Čína toto vše nabízí a sama v rozvoji nezhálí. Prochází boomem investic a budování (Barnett, 2008). V Šanghaji je nyní již přes 4000 mrakodrapů, což je dvakrát více než v New Yorku, a plánuje vystavět dalších tisíc. Pozoruhodný je i čínský vesmírný program, Čína vypustila v roce 2003 svého občana na oběžnou dráhu. V současnosti se připravuje mise na Měsíc.

Čínská modernizace s sebou ale nese i spoustu problémů. Čínská modernizace zahrnuje zpomalení populačního růstu zavedením „politiky jednoho dítěte“, což není jednoznačným řešením (Barnett, 2008). Zaběhlé čínské tradice, politika jednoho dítěte, preferování mužských potomků nad ženskými vede k nerovnosti pohlaví v populaci. Významným následkem této politiky dále je, že Čína velmi rychle stárne. Dnes silná ekonomicky produktivní populace vydrží relativně málo dětí a starých lidí. Během dvou dekád však bude dvacet procent obyvatel země starší 65 let (Barnett, 2008).

Zábojník (2009) dále upozorňuje, že jakmile se jednou svět přesunul do Číny, bude obtížné jej přesunout jinam. Veškeré nejvyspělejší výrobky a technologie již mají svůj původ v Číně. Výrobní schopnost byla vždy měřítkem síly a vyspělosti země. Čína se dnes vrací tam, kde byla až do 17. století. K domácímu trhu získala navíc ještě trh světový. Čína vyrábí, protože vyráběla po staletí.

Čína se nachází na vrcholu tabulek mezinárodních statistik. Jednoznačně první místo drží v počtu obyvatel, Čína je i největším výrobcem na světě a dosáhla i na další první místa světových statistik. Pro ilustraci role a pozice Číny v globálním měřítku uvádím umístění ve statistikách následujících oblastí:

Počet internetových uživatelů: 1. místo před USA v roce 2011 (world-statistics.org)

Produkce bavlny: 1. místo před Indií v roce 2010 (world-statistics.org)

Počet vojáků: 1. místo před Indií v roce 2010 (world-statistics.org)

Emise CO₂: 1. místo před spojenými státy v roce 2008 (world-statistics.org)

Letecká přeprava osob: 2. místo za USA v roce 2010 (world-statistics.org)

Produkce elektřiny: 2. místo za USA v roce 2009 (world-statistics.org)

Turismus, počet příjezdů do země: 3. místo v roce 2010 (world-statistics.org)

Počet restaurací McDonald's: 9. místo (nationmaster.com)

2.2 Utváření názoru

Většina lidí stále nemá mnoho příležitostí se s jinými kulturami přímo seznámit, místo toho se často spoléhají pouze na sekundární zdroje. Zejména masová média tedy zprostředkovávají kontakt a zkušenosti s jinými zeměmi, a podílí se tak na utváření pohledu na druhý národ či zemi. Na schopnost médií poskytnout podrobné, úplné a přesné informace o jiném národu je tedy kladen velký důraz.

Velké množství studií a průzkumů prokázalo silný vztah mezi mediálním zpravodajstvím a veřejným míněním o cizích národech (např. Power, Murphy & Coover, 1996; Ford, 1997). McCombs (2004) tvrdí, že masová média mají významný podíl na utváření názoru veřejnosti. Média výběrem témat zpráv ovlivňují vnímání důležitosti těchto témat a následně tak formují první fázi veřejného mínění (McCombs, 2004). Porovnáváním obsahu zpráv v médiích a veřejného mínění v kontextu mezinárodních vztahů Kiousis a Wu zjistili, že veřejné mínění o cizích národech bylo míněním medií ovlivněno: národ je vnímán veřejností jako důležitější, pokud je mu v médiích věnován větší prostor (Kiousis; Wu, 2008). Média také hrají roli v utváření postoje k zobrazovaným cizím národům. Entmanova analýza titulních stran periodik objevila významný vztah mezi médiem a postojem veřejnosti. Lidé ovlivnění pozorností medií mnohem pravděpodobněji změni svůj postoj k neznámým tématům (v této studii cizí národ), (Entman, 1989). Média nejen ovlivňují, co si lidé o dané záležitosti myslí, ale také jak o ní smýšlejí. O teorii stereotypu informací se podrobněji zmíním v následující kapitole.

2.2.1 Teorie stereotypu informací

Většina studií, týkajících se důsledků mediálních stereotypů je založena na sociálně-poznávací teorii nebo na kultivační teorii. Obě teorie tvrdí, že zpráva z médií může být použita jako základní prvek vnímání lidí o lidech z jiných zemí a cizích zemí obecně (Gerbner, Gross, Morgan & Signorielli, 1994).

Sociálně-poznávací teorie tvrdí, že lidé se pozorováním učí svým hodnotám, chování, a názorům. Podle Bandury (2001) se tedy lidé většinu věcí naučí pozorováním a vypořádané informace se stávají návodem pro jejich budoucí chování a úsudek. Sociálně-poznávací teorie vysvětluje lidské chování jako neustálou interakci mezi vlivy kognitivními, behaviorálními a vlivy prostředí. V tomto smyslu pak vystavení se rozličným mediálním zprávám, které zobrazují Čínu, zvláště pak pokud je osobní kontakt s Číňany omezen, může sloužit jako důležité vodítko k formování a zachování sociálních stereotypů o Číně a Číňanech mezi zahraničním publikem (Zhang, 2011).

Gerbnerova kultivační teorie (1994) tvrdí, že televizní obsah je „stereotypem pozorovaného světa“. Výzkum této teorie se zaměřuje na masová média jako na socializačního činitele, který u uživatelů medií utváří vnímání reality. Vztah mezi mediálním zobrazováním, objemem pozorování televize a úsudkem pozorovatele

vzhledem k vysílané zprávě, je hlavním předmětem kultivační teorie (Gerbner, 1990). Ta tvrdí, že vliv médií vytváří, formuje a zakotvuje vnímání společenských témat u lidí (Gerbner 1990).

Na základě těchto dvou teorií je možné předpovědět, že mediální zachycení Číňanů a Číny ovlivňuje stereotypy mezi lidmi (Zhang, 2011). Během posledních deseti let se témata o Číně, zobrazovaná v médiích postupně odklonila od důrazu na politiku, ekonomii a kulturu a stala se poněkud více rozličnými. Zahrnuje často témata jako je ekonomický rozvoj, podstata komunistického režimu, demokracie, lidská práva, expanze Číňanů a vztahy k Hong Kongu a Taiwanu (Dorogi, 2001). Přes tuto rozličnost má ale mediální zobrazování Číny stále tendenci být spíše negativní. Objem pozitivních obrazů Číny, zaměřující se na její ekonomický rozvoj, politické reformy a kulturní změny, je příliš nízký na to, aby u lidí vytvořil pozitivní obraz Číny a čínské vlády. Tento argument tedy naznačuje, že čínský národní obraz je citlivý na skutečnost, jak je zachycen v médiích (Zhang, 2011).

2.3K teorii mediálního obrazu Číny

Od doby rozmachu Evropy v 15. století se svět v očích Evropanů zásadně změnil. Žádné společnosti v lidské historii nepodstoupily přeměnu takového rozsahu, jakého jsme svědky dnes, ve věku vzrůstajícího tempa globalizace a informačních technologií. Civilizace podstoupila proměnu pod tlakem a ve jménu modernizace (Cao, 2012). V posledních desetiletích bylo vytvořeno několik prací zabývajících se zobrazováním měnícího se obrazu Číny západními médii (Mackerras, 1999; Shambaugh, 2003; Peng, 2004; Harrison, 2007). Všudypřítomnost zobrazování „těch druhých“ (tedy všeho a všech, kteří pochází z geograficky jiné části světa, mají odlišnou kulturu, jazyk, jiný historický vývoj apod.) je nejzřetelnější v masových médiích, protože na nezápadní svět je převážně – pokud ne výhradně – pohlíženo skrz měřítko rozvoje a modernizace (Cao, 2012). Západ je tedy ať už vědomě či nevědomě, považován za základní model nápodoby.

V západním pojetí zobrazování Číny rozlišujeme dvě odlišné verze pojetí modernity: historicky orientovaný kapitalistický industrialismus a současně založený liberální humanismus (Cao, 2012). Prve zmíněný má tendenci se zaměřovat na témata vědeckotechnologického pokroku a ekonomického rozvoje. Typicky je tento přístup

využíván při informování o čínské historii, technologiích a obchodu, často ve vzájemném vztahu s Čínou. Druhý zmíněný přístup je využíván při popisování témat souvisejících s lidskými právy (Cao, 2012). Tyto dva přístupy se významně podílejí na struktuře mediálního zobrazování Číny. Tímto způsobem jsou zprávy o Číně sestavovány, přejímány a šířeny. Podle Qing Caa lze obecně říci, že Čína je západními médii vnímána mírou svého rozvoje a mírou modernizace, ať už v průmyslovém, nebo humanistickém směru (Cao, 2012). Obecně lze říci, že pozorovat dvojí pojetí zobrazování je možné i u jiných států, avšak tento model je pro zobrazování Číny typický.

Touto charakteristikou západního vnímání Číny Cao navázal na dřívější studie Harolda Isaacs (1980) a Stevena Moshera (1990), kteří sestavili historické vzorce západního vnímání Číny.

Iaacsův model:

Období respektu (18. století)

Období pohrdání (1840–1905)

Období shovívavosti (1905–1937)

Období obdivu (1937–1944)

Období deziluze (1944–1949)

Období nepřátelství (1949 –)

Tato periodizace pramení převážně ze strukturálních změn v čínsko-západních vztazích, jelikož zobrazování paralelně kopíruje západní politické zájmy v Číně. Na tento model navázal v roce 1990 Steven Usher.

Mosherův model:

Období nepřátelství (1949–1972)

Druhé období obdivu (1972–1977)

Druhé období deziluze (1977–1980)

Druhé období shovívavosti (1980–1989)

Cao Qing (2012) tento model dokončuje:

Třetí období deziluze (1989–2001)

Období nejistoty (2001 –)

Provázanost s politickými zájmy je zřejmá z „období obdivu“ (1937–1944) a „období nepřátelství“ (1949–1972). Obě tato období byla utvářena především historickým kontextem 2. světové války a Studené války. V období 2. světové války byla Čína členem spojeneckých sil, zatímco ve Studené válce byla Čína oponentem Západu. „Obdiv“ a „nepřátelství“ jsou tedy ve velké míře podmíněny vztahy Západu s Čínou (Cao, 2012).

Nicméně tyto názorové výkyvy se pohybují ještě podle jednoho vzorce, a to je dle ochoty Číny přijímat západní vliv. Pokud se Čína nechá Západem ovlivnit, její zobrazování bude pozitivní. Naopak pokud se vyskytne určitý odpor vůči západním myšlenkám, můžeme vyzorovat negativní zobrazování (Mackreass, 1999). Čína je zobrazována pozitivně, pokud přijímá západní myšlenky a přístupy. Negativní zobrazení jsou zpravidla spojena s jejich odmítáním. Pozitivní mediální pohled má tendenci být spojován s moderními pokrokovými aspekty života, s těmi, které jsou „podobné nám“. Negativní obrazy pak souvisejí s různými směry „zpátečnictví“ a „zaostalosti“, a proto jsou nám „cizí“. Kupříkladu je obtížné se ztotožnit se informacemi o potížích čínských vesničanů, kteří musí na rozdíl od českých dětí do školy docházet mnoho kilometrů, často obtížným terénem (Poštolková, 2011).

Cao Qing (2012) tvrdí, že je důležité pochopit prolínání mezi politickými zájmy a kulturními postoji. Pozitivní zobrazování nastane, pokud se čínsko-západní politické a ekonomické zájmy shodují, jako je tomu například v současnosti, kdy je západní a čínská ekonomika ve světové finanční krizi vzájemně propojena. Politické zájmy a mediální obsah se však mohou rozcházet. Mediální organizace jako kulturní a ekonomická instituce vytvářejí vlastní rozsah zájmu, který je značně odlišný od politického. To dobře ilustruje rok 2008, rok konání Letních olympijských her v Pekingu, kdy byly čínsko-západní vztahy na svém historickém vrcholu dobrých vzájemných vztahů. Rozbíhavost politického zájmu a mediálního obsahu lze vysvětlit odlišnou funkcí medií a vlády. Média mají tendenci interpretovat idealizovanou a mnohdy moralizující verzi „pravdy“ při zpravování o „těch druhých“. Jako příklad lze uvést nevyvážené články jednoznačně odsuzující čínskou politiku jednoho dítěte, opírající se o hrozivě vyznívající údaje o množství provedených potratů (Milenkovičová, 2013).

Naproti tomu vlády při formulaci zahraniční strategie v národních zájmech mají tendenci vytvářet obsah pragmatický. Není proto překvapením, že masová média, stojící na

liberálně moralistických základech čas od času obviní zahraniční politiku svých vlád z morálního úpadku (Cao, 2012).

Rozbíhavost politického zájmu a mediálního obsahu se objevuje v takzvaných přechodných dobách mezi jednotlivými „obdobími“: tedy dobách, kdy se staré přístupy zpravování stanou překonanými nebo zastaralými, a zároveň ještě nejsou vytvořeny přístupy nové. Tato mezera se mezi mediálním a politickým obsahem uzavře, až když v čínsko-západních vztazích nastane relativní stabilita.

V západním vnímání Číny však existuje podstatný dlouhotrvající ideologický problém. Komunistická ideologie jako odsouzení liberální, demokratické a kapitalistické modernity se stala přetrvávajícím argumentem pro kritiku Číny. Od roku 1949¹ je většina negativních vyobrazení Číny spojena s čínským komunismem. Během posledních padesáti let jsou výkyvy v zobrazování založeny především na postojích Číny ke komunismu jako takovému (Cao, 2012).

Podobně je hodnoceno i období od „deziluze“ (1977–1980) do „období shovívavosti“ (1980–1989) a zpět k „deziluzi“, a to až do konce století, kdy Čína formálně uzavřela své závazky se světovým kapitalistickým systémem připojením se k WTO v roce 2001. Jako důsledek lze pozorovat vznik směsi tradičního čínského zpátečnictví a komunismu, který vydobyl Číně obraz dvojité cizosti (Cao, 2012). Identifikovat se s Čínou je tedy pro obyvatele západu stále nesnadné.

Čínu 21. století je čím dál obtížnější definovat. Čína je dnes kapitalistickou tržní ekonomikou, a to druhou nejsilnější na světě. Závratná rychlost industrializace, která nemá obdoby, je důkazem čínského odhodlání dosáhnout průmyslové modernity. Podařilo se jí uvolnit z hluboké chudoby zapříčiněné plánovanou ekonomikou. Nicméně Čína není liberální demokracií a také nic nenasvědčuje tomu, že by se měla tímto směrem posunout, což potvrzuje takzvaný „čínský model“. Čína přijala průmyslovou modernizaci, ale neosvojila si západní způsob myšlení. Navzdory tomu se ale Čína přeměnila z jedné z nejchudších zemí ve světovou ekonomickou velmoc 21. století.

2.3.1 Obraz Číny v médiích

---

¹ Rok vyhlášení Čínské lidově demokratické republiky

Zprávy z Číny nebo týkající se Číny se v domácích médiích objevují takřka denně, ve světových pak denně bez výjimek. Čína si zakládá na svém mediálním obrazu a je pro ni pak zejména důležité ohromit ve dnech významných událostí, jako je například zahájení olympijských her, přehlídka k výročí založení ČLR nebo Světová výstava EXPO v Šanghaji. I přes úžasné zahajovací ceremoniály a dokonale sestavený průběh, se novináři po celou dobu příprav i během těchto velkých akcí zaměřují na problémy země, především pak na problematiku lidských práv a jejich dodržování.

Čině se sice povedlo vytvořit nový obraz Číny, ovšem díky médiím možná méně příznivý, než jaký očekávala. Nejenže média hlasitě upozorňují na situaci okolo Tibetu, ale také poukazují na skutečnost, že jsou i jiné nespokojené velké oblasti jako je Xinjiang, provincie obývaná Ujgury, a zdůrazňují utlačování disidentů či skupiny Falong Gong. Televizní reportéři poukazují na špatný stav životního prostředí – vstupy či reportáže, které jsou točeny v Pekingu a velkých městech, dokazují katastrofální stav ovzduší. Žurnalisté připomínají necitlivé chování čínské vlády vůči přírodě i v jiných provinciích. Necitlivý přístup vůči vlastnímu obyvatelstvu je také velkým tématem, včetně informací o rozsudcích smrti a popravách.

Zpravodaj České televize Tomáš Etzler, který působí v Číně od roku 2006, velmi často přispívá do českých medií. Nejenže informuje o aktuálním dění, ale také otevírá čtenářům českých novin, internetových novin i divákům ČT palčivá témata Číny, nabízí pohled do každodenního života v Číně prostřednictvím svého blogu na webu Lidovky.cz a přibližuje zemi českým cestovatelům.

V mnoha směrech přináší média pozitivní obraz současné čínské společnosti, přibližují současnou Čínu Evropanům, nabízejí vhled do politického systému země obývané více než miliardou lidí. Cestovatelské pořady, turistické časopisy a novinové rubriky věnují nemalý prostor čínským historickým památkám i unikátním místům v přírodě.

Proti kvalitě medií hovoří fakt, že ke čtenáři nebo divákovi přichází mnohdy text či obraz s informací, aniž by bylo vždy zřejmé, kdo je jejich původcem a jakými cestami a proč své sdělení rozšiřuje. Dalo by se také namítnout, že současná média produkují spoustu informací a tvrdě, bez slitování zasahují cíle. Při bližším pohledu se však ukáže, že oněch cílů není tak mnoho a jsou pečlivě vybrány. (Sláničková, 2008; Šebestík, 2007)

2.4 České dilema: lidská práva vs. obchod

Česká republika se od roku 1989 snaží získat pozornost Pekingů a přimět čínskou vládu, aby se alespoň přiblížila spolupráci, které se země těšily v éře komunismu. Zpočátku měly naše snahy jen malou odezvu, ale se vstupem České republiky do Evropské unie, která je strategickým partnerem Číny, a proto je řazena vysoko ve sféře zájmu čínské zahraniční politiky, se naší zemi podařilo povýšit svůj status v očích vedení čínského státu (Fürst, 2010).

Postavení České republiky v otázce lidských práv a demokratizace může působit rozpory. Praha přitáhla pozornost Pekingů svým poněkud nejednotným chováním, když na jedné straně vyjadřuje upřímné naděje na ekonomickou spolupráci, a zároveň Čínu ostře kritizuje za porušování práv občanů a aktivně podporuje diplomatické styky s Taiwanem a tibetskými vůdci v exilu (Fürst, 2010).

V novodobé historii měl ale český stát s čínským dobré politické vztahy spojené s růstem obchodu, investic, zbrojení a kulturní a akademické spolupráce. Druhá polovina osmdesátých let představuje historicky nejlepší období pro vztahy těchto dvou zemí. Vzájemné návštěvy na ministerské úrovni vyvrcholily v roce 1987, kdy do Prahy přijel vůdce komunistické strany Zhao Ziyang. Těsné vazby vzájemných vztahů v tomto období lze pozorovat ve velmi omezeném informování českými médii ohledně masakru na náměstí Nebeského klidu v Pekingu v červnu roku 1989. Ve srovnání s reakcemi v Polsku a Maďarsku, Československá republika zaujala velmi laxní stanovisko (Tubilewicz, 1998). Československý komunistický režim reprezentovaný ministrem zahraničí Jaromírem Johanesem navíc přijel do Pekingů ujistit předsedu Komunistické strany Číny Jiang Zemina o pevné podpoře proti kontrarevolučnímu hnutí.

Období blízkých vztahů bylo ukončeno sametovou revolucí v Praze v listopadu 1989. Nový prezident Václav Havel v roce 1990 oznámil znovunastolení demokracie a jako jeden z prvních kroků zahraniční politiky založené na morálních hodnotách zmínil svůj záměr pozvat papeže a dalajlamu do Prahy. Zvýšená kritika lidských práv a pozvání tibetských představitelů a čínských disidentů novým československým režimem začal Pekingů vadit. V únoru roku 1990 prezident Havel pozval do Československé federativní republiky dalajlamu. Prezident se také nezdráhal pozvat disidenty Liu Binyana, Shen Tonga, Wei Jingshena a další. Během prvních měsíců v úřadu Havel také oznámil veřejnou

podporu „Lodi demokracie“, která zakotvila poblíž břehů východního pobřeží Číny a vysílala necenzurované zpravodajství při příležitosti prvního výročí masakru na náměstí Nebeského klidu.

Česká kritika porušování lidských práv v Číně pokračovala i v druhé polovině devadesátých let. Problematika lidských práv byla převzata některými nevládními organizacemi a ty rychle dokázaly získat silný vliv na veřejné mínění. Jedním z jejich prvních úspěchů byla vysoká účast českých radnic na akci „Dny pro Tibet“, mezinárodní kampaní vrcholící 10. března, kdy lidé vyvěšují tibetskou vlajku na výraz připomenutí protičínského povstání v březnu 1959. Popularita tohoto aktu rok od roku roste, v roce 2008 se vzpomínky účastnilo 348 českých měst.

Hnutí na podporu lidských práv v Tibetu získalo nové vlivné podporovatele ve Straně zelených, která byla zvolena jako parlamentní strana v roce 2006. Martin Bursík, místopředseda tehdejší vlády, byl vůbec prvním českým ministrem, který vyvěsil tibetskou vlajku na svůj úřad, a to přes protest čínské ambasády.

Česká republika nicméně nikdy jednoznačně nepodpořila Tibet ani lidská práva v Číně. Na vládní úrovni neexistují žádné dokumenty, které by naše národní zájmy nebo obecnou politiku vůči Číně konkrétně definovaly. Veškerá podpora byla vyjádřena a nabídnuta jednotlivými politiky, třebaže za značné podpory českých médií, která jsou k Číně zpravidla kritická (Fürst, 2010). Podpora Tibetu se stala v českých médiích určitým druhem stereotypu (Drulák, 2009), kterým česká společnost reflektuje svoji zkušenost s totalitním režimem.

Souhrnně řečeno, Česká republika je v evropském kontextu svou kritikou ČLR za porušování lidských práv nepřehlédnutelná. Také její neoficiální kontakty s Taiwanem jsou velmi aktivní. Návštěvy dalajlamy a taiwanských představitelů v Česku však česko-čínské vztahy nijak formálně nepoškodily, v Pekingu ovšem sympatie nezbudily (Fürst, 2008).

České pokusy vměstnat se na čínský trh mají nevyrovnanou bilanci. V osmdesátých letech se pevný model československé, státem kontrolované ekonomiky postupně

vzdaloval modelu čínskému, který již své pokusy o tržní ekonomiku zahájil. Když se pak na počátku devadesátých let nové demokratické Československo pokusilo navázat ekonomickou spoluprací s prosperující asijskou ekonomikou, jeho požadavky již nebyly pro čínské partnery zajímavé. Česká vláda se následně začala přiklánět k neoliberální obchodní strategii, která byla přínosem pro její ekonomické vztahy s Evropou, ve vztahu k Číně toto však pouze otevřelo cestu levnému importu, bez odpovídajícího vzájemného přístupu na své trhy. Česká ekonomická strategie byla založena na naději, že existující obchodní dohody budou pokračovat, zvláště pokud se jedná o tahače značky Tatra a jejich součástky a automobily Škoda. Největší naděje byly vkládány do energetického projektu v Shantou. Lobby za export těchto tří projektů se po roce 1990 stal klíčovým úkolem mnoha delegací (Fürst, 2010).

Neúspěšné pokusy českých ekonomických diplomatů nastartovat export kontrastovaly se silou čínského importu směrem k nám, ten měl zničující dopad na českou textilní a obuvnickou výrobu. Ta patřila před rokem 1989 mezi vedoucí odvětví českého průmyslu. Vláda ani odbory se proti vlně čínského importu nepostavily i přes jasnou diskriminaci českého exportu v Číně.

Naopak podle jiné studie Rudolfa Fürsta, ČLR nemůže být a neměla by být hlavní prioritou české zahraniční politiky ani ekonomiky. Rudolf Fürst se také domnívá, že české vládní instituce Čínu prokazatelně nepodcenily a měly by trpělivě a postupně budovat své pozice v ČLR (Fürst, 2008).

Silnější vazba ČR na autoritářskou Čínu může přinést zhoršení vztahů s demokratickými asijskými zeměmi, se kterými Praha udržuje intenzivnější a srdečnější vztahy. Zatímco politické kontakty s těmito partnery jsou na velmi dobré úrovni a ještě se dále zlepšují (např. Japonsko, Indie, Korejská republika, Thajsko, na neoficiální úrovni Taiwan), na první politickou návštěvu na prozatím nejvyšší diplomatické úrovni z ČLR musela ČR čekat 18 let (naposledy v Praze předseda Komunistické strany Číny Zhao Zeyang v roce 1987). Opakovaná oficiální pozvání na nejvyšší úrovni Peking řadu let ignoroval, předseda vlády Wen Jiabao přijel až v roce 2005, rok po vstupu ČR do EU a to v rámci svého evropského turné. Z těchto faktů lze obtížně vyvodit, že by ČLR pokládala ČR za významnou zemi ve svých zahraničněpolitických úvahách (Fürst, 2008). Jak již bylo

popsáno výše, ČLR vnímá Českou republiku především jako partnera, který je součástí ekonomicky silného bloku EU.

3 Výzkum

3.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit změny v pohledu současného českého obyvatelstva na Čínu během zkoumaného období v roce 2010 a 2012. Průzkum zjišťoval, s jakou pravidelností Češi sledují informace, z kterého typu médií informace získávají a zda došlo ke změně ve volbě média.

Dalším cílem bylo zjistit, jak se změnilo vnímání obrazu Číny. Vnímají respondenti Čínu více či méně pozitivně než v roce 2010?

Mým cílem bylo také sledovat, jestli respondenti uvedou jiné položky při otázce zjišťující, co se odpovídajícím Čechům vybaví pod pojmem Čína.

Jako další cíl jsem si stanovila vyhodnotit, zda se respondenti cítí Čínou ovlivněni, a dále vyhodnotit, jaké znalosti o Číně mají.

Cílem výzkumu je popsat, zda v průběhu dvou let došlo k názorovému posunu Čechů v ekonomickém a obecném vnímání Číny a zda je tento posun více či méně pozitivní.

Vedlejším cílem je porovnat odpovědi respondentů, kteří Čínu osobně navštívili s odpověďmi těch, kteří mají informace zprostředkované.

Souhrnně řečeno, hlavním cílem výzkumu bylo nalézt odpovědi na následující otázky a potvrdit nebo vyvrátit hypotézy stanovené v kapitole 3.2.

- (1) Jak často Čech zaznamená zprávu o Číně?
- (2) Jakým způsobem tato zpráva Čínu zachycuje? Pozitivně nebo negativně?
- (3) Odrazí se zjištěná skutečnost v komplexním vnímání Číny u Čechů?
- (4) Jak se liší názory Čechů, kteří Čínu navštívili od těch, kteří získávají informace ze sekundárních zdrojů?

3.2 Hypotézy výzkumu

V práci předpokládám rozdíly v názorech u respondentů z průzkumu provedeného v roce 2010 a 2012. V hypotéze průzkumu provedeném v roce 2010 jsem předpokládala, že obecný postoj Čechů k Číně bude spíše negativní. Hypotéza se nepotvrdila a postoj Čechů k Číně byl většinově neutrální.

Pro průzkum 2012 tedy stanovuji **první hypotézu**: *Nárůst pozitivního, či spíše pozitivního postoje respondentů k Číně*, a to především z důvodu zvýšení dostupnosti mezikontinentálních letenek, exotických zájezdů, či literatury o Číně.

Olympijské hry v Pekingu v roce 2008 a mezinárodní výstava EXPO 2010 v Šanghaji měly nemalý podíl na zájmu o čínské problémy a témata. V roce 2012 se takto velké akce v Číně nekonaly, a proto předpokládám a stanovuji **druhou hypotézu**: *pokles v subjektivním pocitu informovanosti o Číně*, což se také může projevit v méně tolerantním přístupu k čínským přistěhovalcům, vnímání čínského zboží a obavy z konkurence.

Třetí hypotéza stanovuje *rozdílnost ve vytipovaných otázkách u skupiny respondentů, která Čínu navštívila a která nikoliv*. Toto kritérium bylo vybráno na základě závěrů výzkumu mé bakalářské práce. Tímto výzkumem byla totiž vyvrácena hypotéza, že názor odpovídajících Čechů na Čínu u starších věkových skupin respondentů je negativnější z důvodu zkušenosti s komunistickým režimem. V závěru bakalářské práce bylo proto navrženo budoucí šetření, které doporučilo zabývat se výše zmíněným faktorem.

Čtvrtá hypotéza tedy souhrnně předpokládá, že *ti odpovídající, kteří Čínu navštívili, mají k Číně pozitivnější vztah a jsou lépe informovaní*.

4 Metodika a metodologie

4.1 Metodika

K metodice sociálního průzkumu byly napsány mnohé studie. Ve své práci jsem využila teoretických poznatků z prací Zicha (1976), Petruska (1993), Čichovského (2006). Průzkum byl proveden formou kvantitativního sběru dat, který je určen pro studium jevů hromadné povahy a velkých skupin lidí, které lze snadno pojmout a zkoumat jako soubory statických jednotek (Čichovský, 2006).

K metodám použitým v této diplomové práci patří dále třídění a analýza dat. Při analýze dat byla využita metoda deskripce, která popisuje souvislosti mezi dvěma či více jevy a hledá uvnitř souborů vztahy. Jako způsob výběru respondentů byl použit kvótní výběr, tedy zastoupení mužů, žen, určité věkové kategorie, kategorie určitého vzdělání. Informace byly nejprve celkově zpracovány jako názor Čechů, kteří vyplnili dotazník. V oblastech, kde se předpokládaly rozdíly v odpovědích, bylo toto dělení využito. Pro početně nestejně zkoumané vzorky je v práci použito procentuální vyjádření pro přehlednější znázornění výsledků v jednotlivých kategoriích

Při analýze dat byl brán zřetel na etické zásady, tedy na respektování osobní informace respondentů.

Dále je v práci použita metoda komparace. Práce porovnává odpovědi vybraných skupin respondentů ve sledovaném období během výzkumu provedeném v roce 2010 a 2012.

4.2 Metodologie

Průzkum byl proveden formou dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření umožňuje získat přesná data od početné skupiny respondentů, vytvoří se tak vzorek populace, který reprezentuje názorová stanoviska. K provedení průzkumu bylo v obou případech využito webových stránek Kwik Surveys (<http://kwiksurveys.com>). Toto webové rozhraní umožňuje vytvořit on-line dotazník s libovolným počtem otázek a mít ho zpřístupněn pro neomezený počet odpovědí po neomezeně dlouhou dobu. Nabízí jeho šíření prostřednictvím linku přes emailovou poštu nebo využitím sociálních sítí.

Díky jednoduché formě vyplňování a uživatelské dostupnosti byla návratnost dotazníku poměrně vysoká, tj. 90%. Výhodou služeb těchto internetových dotazníků je rychlost šíření, snadné vyplňování, úspora času a vysoká návratnost dotazníku. Při

vyplňování elektronického dotazníku odpadá zdouhavé vypisování a internetová verze umožňuje snadné vyhodnocení. Většinu dotázaných trvalo vyplnění dotazníku 6–8 minut. Největší návratnost dotazníku byla zaznamenána u prvních dvou věkových skupin respondentů, tedy u věkových kategorií do 19 a do 30 let. Ve skupině do 19 let byli respondenti osloveni prostřednictvím webového portálu s on-line hrami. Pro skupinu do 30 let byl dotazník šířen především využitím sociální sítě Facebook. K respondentům středního věku se dotazník nejčastěji dostal prostřednictvím e-mailu, a to využitím kontaktů příbuzných, jejich spolupracovníků a přátel, kteří byli také vyzváni k šíření dotazníku. Nejméně snadné bylo získat dostatek odpovědí v nestarší věkové kategorii, kde jsem přímo oslovila respondenty a požádala je o vyplnění dotazníku za mé asistence u PC.

Většina otázek měla uzavřenou formu odpovědi, stačilo tedy kliknout do příslušného pole a označit tak vybranou odpověď, což je nesporná výhoda oproti obdobným průzkumům vytvořených v aplikaci Word, kdy je respondent nucen odpovědi do dokumentu vypisovat, ten pak uložit a zpět odeslat. Dotazník byl zpřístupněn od 15. 6. 2012 do 30. 8. 2012, kdy byl získán dostatečný počet odpovědí ke zpracování výsledků.

Nevýhodou může být časová náročnost přípravy dotazníku a následného vyhodnocování. Nevýhodou on-line dotazníku je také obtížnější získání dat od starších respondentů kvůli častější absenci počítačového vybavení této skupiny.

Webová aplikace Kwik Surveys umožňuje snadné vyhodnocování odpovědí a výsledky přehledně zpracovává. Lze mezi sebou kombinovat jednotlivé body dotazníku a vyhodnocovat je. Zjištěné informace jsem tedy analyzovala, porovnávala hodnoty získané v obou průzkumech a vyhodnotila odpovídající závěry.

4.1 Charakteristika respondentů

Cílovou skupinou výzkumu byli občané České republiky všech věkových kategorií, úrovní vzdělání a zaměstnání.

Celkový počet respondentů průzkumu je 152. Do výsledků byly zahrnuty všechny dotazníky, protože nastavení on-line dotazníku neumožňuje započítání neúplných odpovědí. Na otázky odpovědělo z celkového počtu 55,3% (84) mužů a 44,7% (68) žen. Nejpočetnější věkovou skupinou byli lidé od 21 do 30 let, kteří tvořili 33,6% celkového vzorku. 28,9% respondentů tvořila skupina do 20 let. 14,5% lidé od 31 let do 40 let. 16,4% dotazovaných tvořila skupina od 41 let do 50 let a zbylých 6,6% tvořili lidé nad 51 let (viz Tabulka 2). Dle parametru vzdělání tvořili dvě nejvýznamnější skupiny lidé s úplným středoškolským vzděláním (34,2%) a lidé s vysokoškolským vzděláním (34,2 %). Polovina respondentů žije ve městech o velikosti 1000–4999 a 5000–30 000 obyvatel.

Tabulka 1. Věkové rozložení respondentů 2010

Do 20 let	24	9%
21–30 let	146	53%
31–40 let	44	16%
41–50 let	39	14%
Nad 51 let	21	8%

Tabulka 2. Věkové rozložení respondentů 2012

Do 20 let	44	28,9%
21–30 let	51	33,6%
31–40 let	22	14,5%
41–50 let	25	16,4%
Nad 51 let	10	6,6%

4.2 Charakteristika dotazníku

Dotazník je anonymní a skládá se z 27 otázek (viz Příloha 1). Úvodní otázky (č. 1 – č. 6) zaznamenávají osobní údaje o dotazovaných, zjišťují jejich pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, počet obyvatel v obci, ve které žijí a zda ovládají některý z cizích

jazyků. Další série otázek se zabývá informovaností a sleduje zájem respondentů o Čínu. Následující sady otázek se věnují tematickým okruhům, jako jsou ekonomické vztahy mezi Českem a Čínou, ekologie a politika. Další otázky zkoumají postoje a názory Čechů na Čínu.

Většina otázek v dotazníku je uzavřených, tedy nabízející stanovenou škálu odpovědí. Dotazník obsahuje pouze jedinou otázku s otevřenou formou odpovědi, která zjišťuje, jaké tři věci se Čechům vybaví pod pojmem Čína. Výhoda uzavřených otázek spočívá v jednodušším a přesnějším statistickém zpracování. Otázky jsou seřazeny do tematických skupin.

Pro sociologický průzkum zkoumající pohled současného českého obyvatelstva na Čínu byly kladeny stejné otázky jako v roce 2010, a to z důvodu získání co nejuvěrnějšího zobrazení posunu ve vnímání Číny. Mimo jiné přibyla otázka dotazující se na to, zda se respondent tohoto průzkumu v minulosti již účastnil. Opakovaně se zúčastnilo průzkumu 12,5 % odpovídajících. Respondenti byli osloveni náhodně.

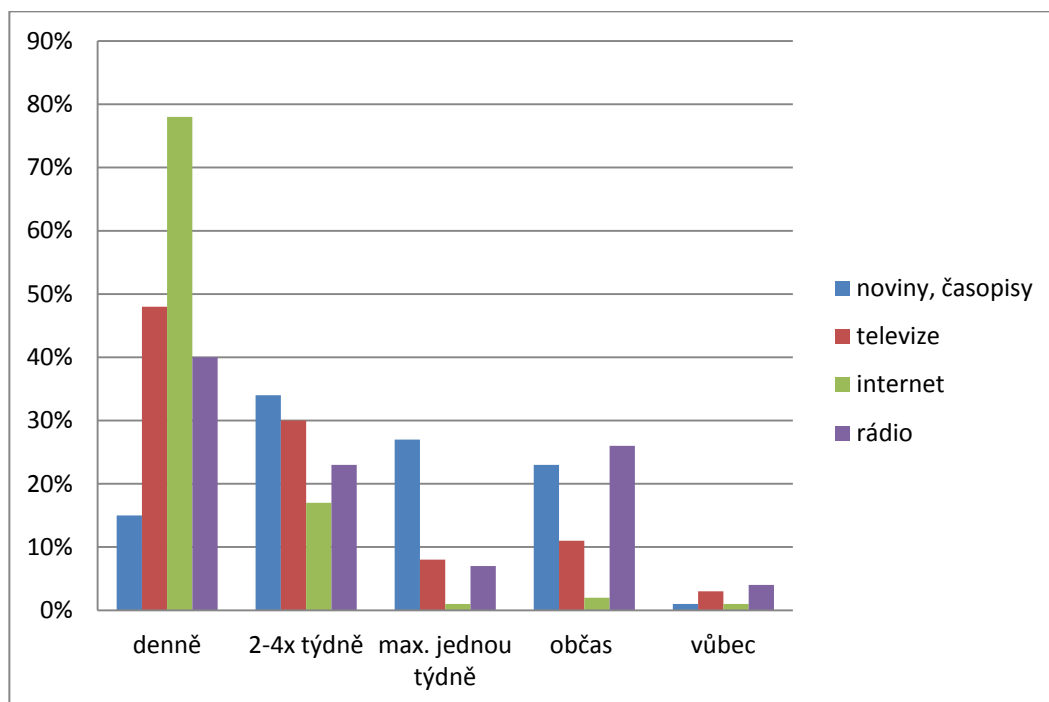
5 Analýza výzkumu

5.1 Zdroje informací dotázaných

Skupina otázek č. 7 – č. 10 se věnuje tematickému okruhu informace, objektivita informací a podoby zobrazování Číny v mediích. Graf č. 1 ukazuje zdroje informací v závislosti na jejich sledovanosti. Otázka má zjistit, jaká informační média Češi upřednostňují a jak často je sledují. 89 % dotázaných Čechů denně čerpá informace z internetu, vysoké jsou také podíly respondentů, kteří sledují denně televizi (48 %). Pro získání zpráv rádio zapíná denně 40 % všech dotázaných. Nejmenší denní zastoupení sledovanosti mají noviny a časopisy (15 %), které naopak byly nejpočetněji zastoupeny v odpovědi 2–4krát týdně (34 %). Počet lidí, kteří nesledují informace vůbec, je velice nízký u všech zmíněných zdrojů.

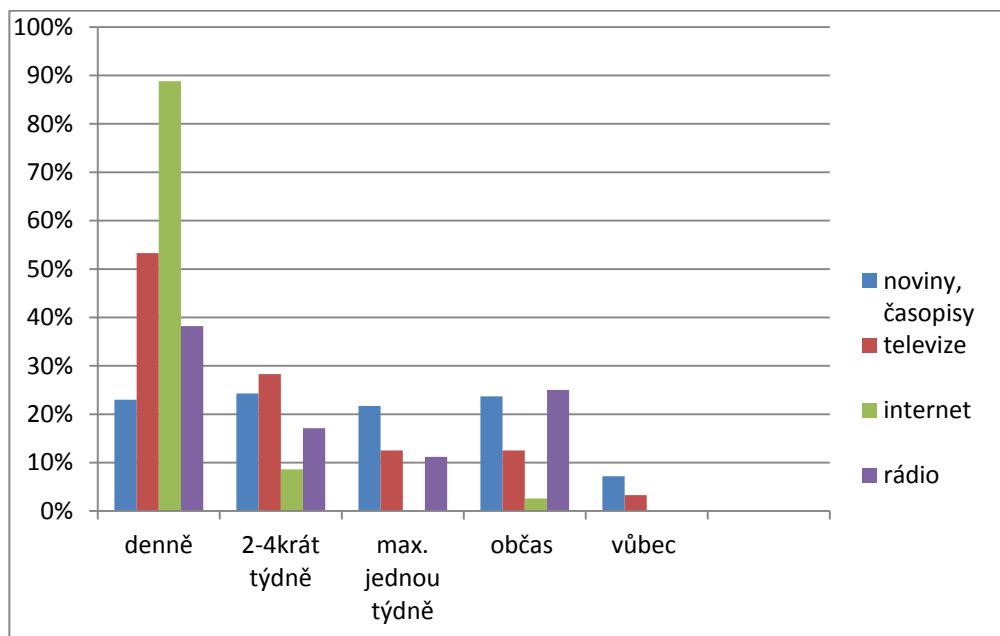
Abych dosáhla komplexních výsledků, zjišťovala jsem, z jakého typu medií a jak často Češi informace sledují. Byly vybrány čtyři nejsledovanější mediální prostředky. Účastníci výzkumu měli za úkol zaznamenat, které z nich používají denně, 2–4krát týdně, maximálně jednou týdně, občas, nebo vůbec. Během sledovaného období se poměr ve sledovanosti jednotlivých typů medií nezměnil. Nejsledovanější mediální formou zůstává internet, následuje televize, rádio, noviny a časopisy. Počet uživatelů internetu, kteří médium navštíví denně, ale vzrostl o téměř 11 %. Sledovanost ostatních typů medií také rostla. Televizi denně sleduje 88,8 % respondentů (oproti 78 % v roce 2010). Počet čtenářů novin a časopisů mezi respondenty vzrostl o 8 %. Zde se zjištěné hodnoty rozcházejí s údaji Kanceláře pro ověřování nákladu tisku o konstantním poklesu prodeje a nákladu novin a časopisů (mercato.belladati.com). Je možné, že respondenti za noviny a časopisy považují i elektronické deníky a magazíny, které na internetu navštěvují, a proto došlo ve výzkumu k této odchylce. Rádio denně poslouchá méně respondentů, 38,2 % (oproti 40 % v roce 2010)

Graf 1. Zdroje informací 2010

(Jakšíková, 2010)

Graf 2. Zdroje informací 2012

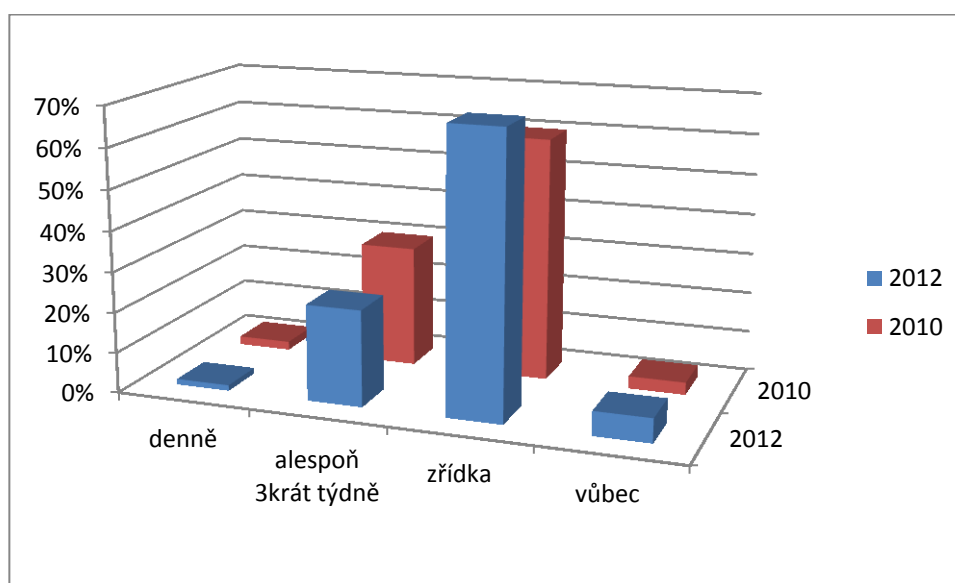
(Jakšíková, 2012)

5.2 Zaznamenání zprávy o Číně u respondentů

Zprávu o Číně zaznamenalo v roce 2010 denně 2 % dotázaných, v roce 2012 jen 1,3 %. Obdobně klesl i počet respondentů, kteří odpověděli, že zprávu o Číně zaznamenají alespoň 3krát týdně, a to z 30 % na 23,7 %. Největší část dotázaných zaznamená zprávu o Číně pouze zřídka, a to v 69,1 % případů, což je nárůst oproti roku 2010 (60 %). Počet Čechů, kteří nezaznamenají zprávu o Číně vůbec, se během zkoumaného období téměř zdvojnásobil a to z 3 % na 5,9 %. (viz Graf č. 3).

Graf 3. Zprávu o Číně zaznamenám 2010/2012

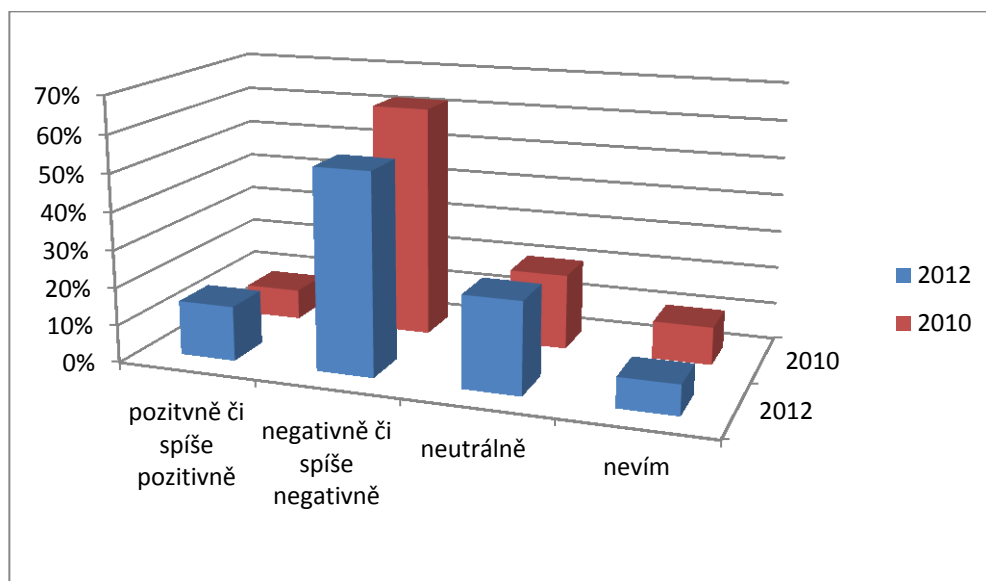

(Jakšíková, 2010; 2012)

5.3 Obraz Číny v médiích podle respondentů

Zajímavé výsledky byly zjištěny u následující otázky. Mediální obraz Číny respondenti hodnotí oproti minulému období zkoumání pozitivněji. Navzdory subjektivnímu poklesu v četnosti zmínek v médiích o Číně se poskytované informace jeví Čechům, kteří odpovídali v dotazníku, jako pozitivní v poměrně významném procentu (14,5 % oproti 8 % z roku 2010). Naopak subjektivní vnímání mediálního obrazu Číny jako negativního pokleslo (53,3 % oproti 62 % z roku 2010). Zmínky o Číně vnímá jako neutrální 24,3 % respondentů oproti 20 % z roku 2010.

Graf 4. Zobrazování Číny v médiích 2012/2010

(Jakšíková, 2010; 2012)

5.4 Obecné postoje odpovídajících k Číně

Skupina tří otázek z grafu č. 5 a č. 6 ilustruje přímý vztah Čechů k Číně. Z porovnání grafů je na první pohled patrné, že postoje odpovídajících Čechů se v těchto otázkách zásadně neměnily. Na otázku „Chtěl byste navštívit Čínu?“ odpovědělo ano 68 % respondentů v roce 2010 a 65 % v roce 2012, což potvrzuje, že Čína je stále pro Čechy atraktivní destinací pro cestování. Podle tiskové zprávy Asociace cestovních kanceláří se obecný propad či stagnace prodeje zájezdů vůbec netýká Asie, která naopak zaznamenává výrazný nárůst. U tohoto typu zájezdů došlo ke zvýšení prodeje v průměru o 20 %, ale jsou i takové cestovní kanceláře, které hlásí u asijských destinací nárůst až o 45 % (ACK ČR,2009).

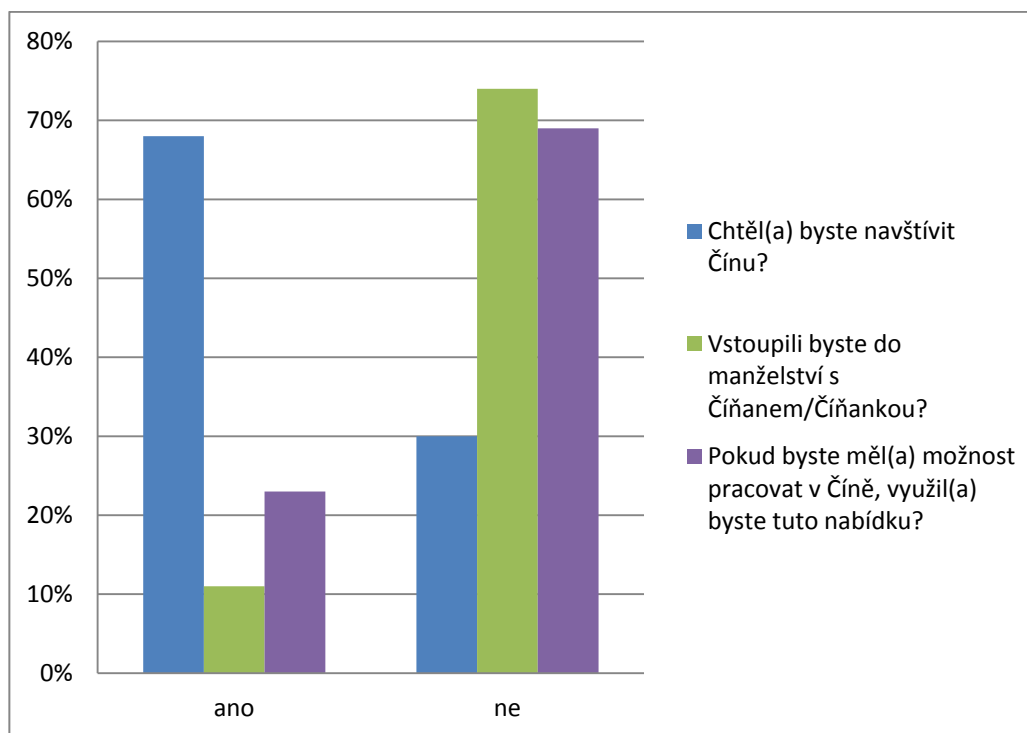
Důležitou roli v popularitě této destinace sehrává také tzv. sportovní turismus. Sportovní turismus se stal jedním z nejrychleji rostoucích sektorů, průmyslu cestovního ruchu. Zahrnuje jak fanoušky cestující za nejrůznějšími sportovními akcemi, tak i samotné sportovce (Schwartzhoffová, 2010). Čína zaznamenala markantní nárůst sportovního turismu především v době Olympijských her v Pekingu v roce 2008. V Číně se také každoročně konají tenisové turnaje ATP, nebo se zde jezdí populární závody Formule 1. Do čínské ligy hojně přestupují evropské fotbalové nebo baseballové hvězdy. Čínské prvoligové kluby zaměstnávají také již několik českých fotbalistů.

Pracovní nabídku v Číně by využilo v roce 2010 23 % odpovídajících a v roce 2012 19 %. Ve studii Jiřího Večerníka ze Sociologického ústavu v Praze, měli respondenti označit ochotu pracovat v zahraničí na stupnici od 1 do 4 (1 znamená rozhodně ano, 4 znamená rozhodně ne). Ženy jsou podle studie méně ochotny pracovat v zahraničí než muži, celkově pak ochotu pracovat v zahraničí vyjádřili známkou 3,04 (Večerník, 1992). Atraktivita čínského prostředí má tedy potenciál zvýšit ochotu za prací vycestovat.

Avšak pokud porovnáme vývoj hodnot v těchto dvou otázkách („Chtěl/a byste navštívit Čínu“ a „Pokud byste měl/a možnost pracovat v Číně, využil/a byste tuto nabídku?“), kladených v průzkumech ve zkoumaném období v roce 2010 a 2012, můžeme odhadovat tendenci mírného poklesu, a to jak v touze Čínu navštívit, tak v Číně pracovat.

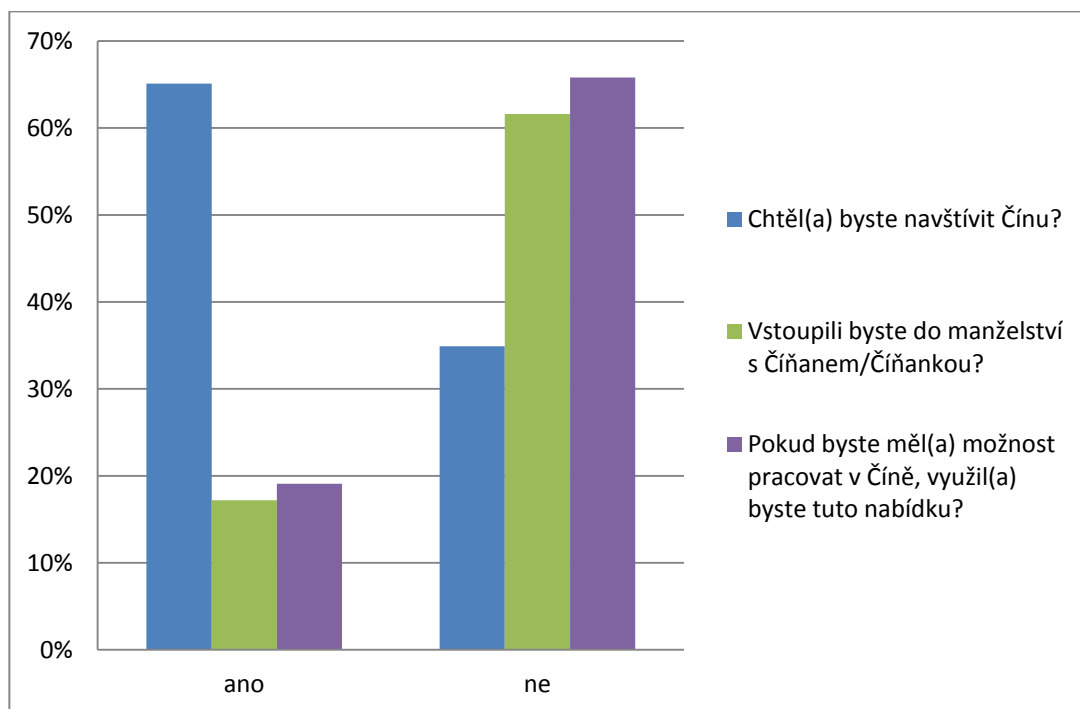
Dnešní společnost přijímá stále ve větší míře různorodost partnerství a rodin. Páry vytvářejí vztahy napříč různými věkovými skupinami, pohlavími a etniky (Husáková, 2008). To potvrzují i výsledky tohoto průzkumu. Ochota vstoupit do sňatku s občanem čínské národnosti v porovnání s rokem 2010 vzrostla (z 11 % v roce 2010 na 17 % v roce 2012).

Graf 5. Obecné postoje Čechů k Číně 2010

(Jakšíková, 2010)

Graf 6. Obecné postoje Čechů k Číně 2012

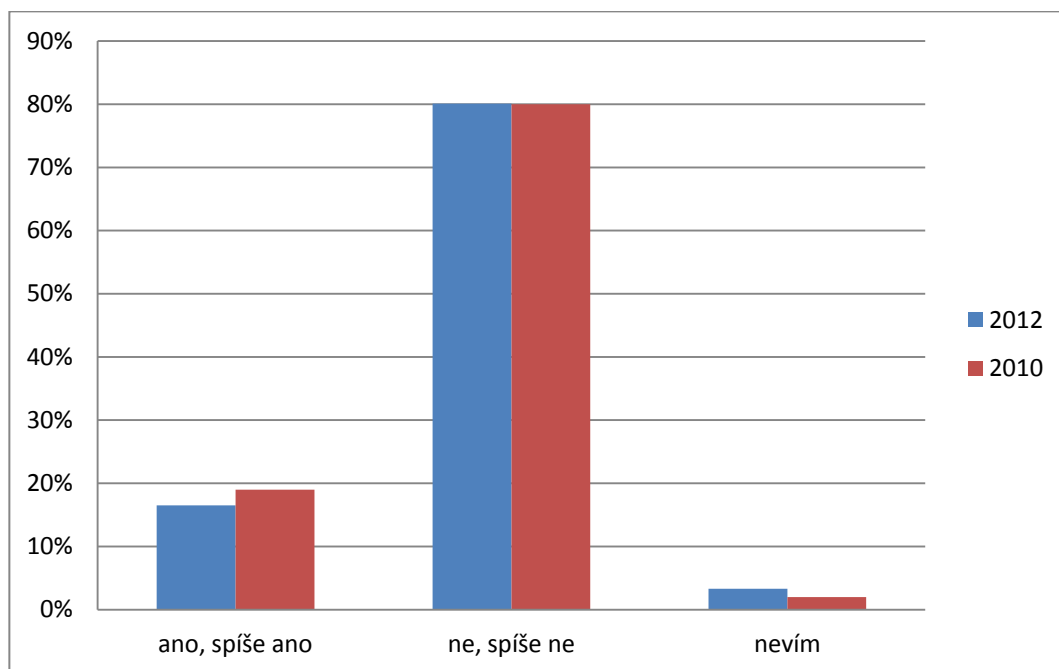

(Jakšíková, 2012)

5.5 Vztah respondentů k emigrantům z Číny

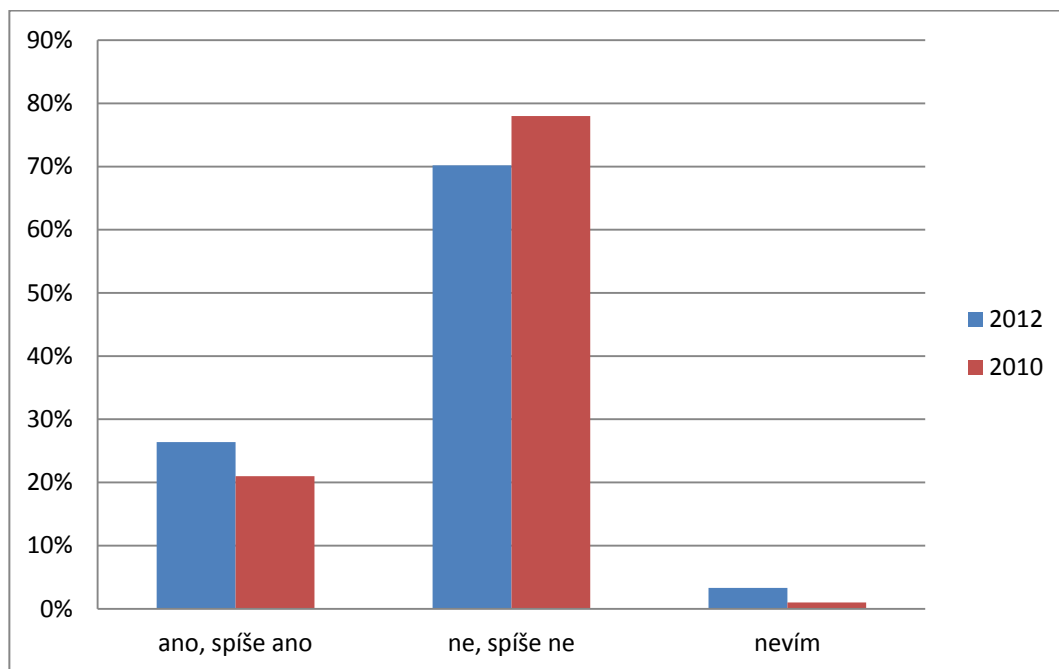
Následující dvě otázky (viz Graf 7 a 8) porovnávají vztah Čechů k čínským emigrantům v průběhu sledovaného období. Průzkum zjistil, že přítomnost Číňanů pracujících na českém území velké většině respondentů (80 % / 80,1 %) nevadí, nebo spíše nevadí. Počet Čechů, kterým přítomnost Číňanů na českém území vadí nebo spíše vadí, ve sledovaném období poklesl z 19 % na 16,5 %. Zajímavé je srovnání s následující otázkou, a to zdali Čechům vadí emigranti na území ČR obecně. V obou provedených průzkumech je hodnota pro ano nebo spíše ano vyšší než při dotazování se přímo na Číňany. To dokazuje tolerantnější přístup k této národnostní skupině na našem území. Tolerance vůči Číňanům ve sledovaném období vrostla, naopak k emigrantům obecně jsme tolerantnější méně (hodnota ano nebo spíše ano vzrostla z 21 % na 26,4 %). Vzárustající trend vyčteme i porovnáním dat z práce Radomíra Havlíka z roku 2007 o postoji k cizincům a menšinám, kde uvádí, že 19,1 % Čechů, by nechtělo mít za sousedy imigranty (Havlík, 2007).

Graf 7. Vadí vám Čínští emigranti na území ČR?

(Jakšíková, 2010; 2012)

Graf 8. Vadí vám emigranti obecně na území ČR?

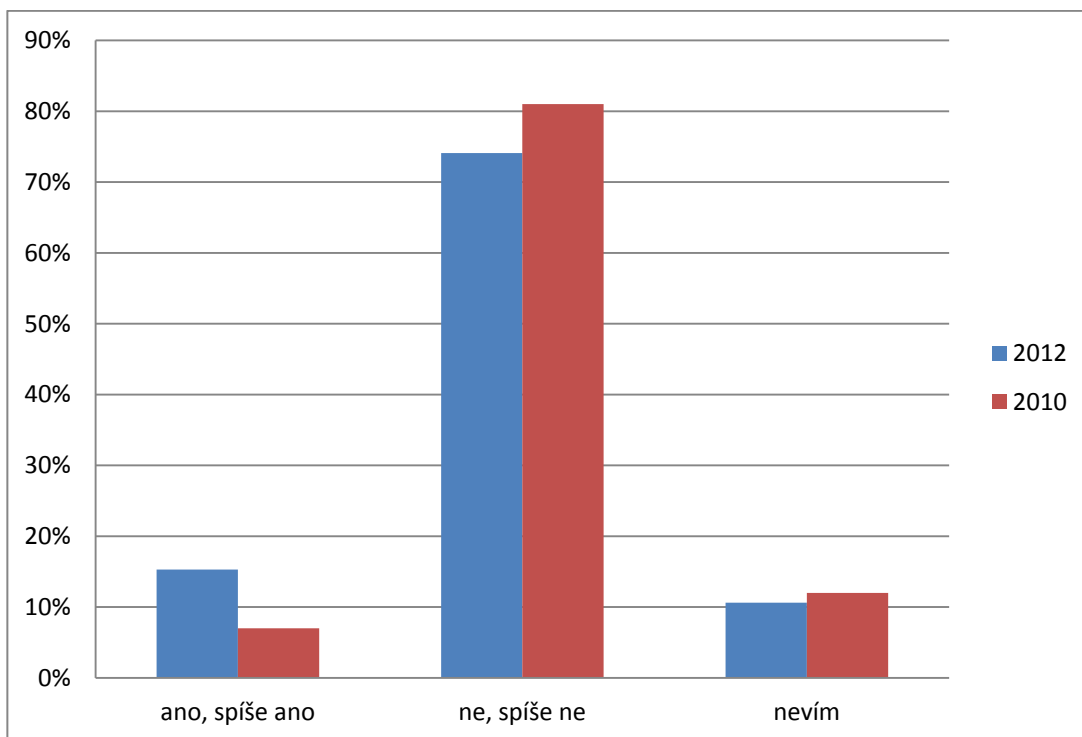
(Jakšíková, 2010; 2012)

5.6 Pohled Čechů na názory Číňanů

Následující grafy (9 a 10) zachycují názory Čechů, kteří vyplnili dotazník, na osobní postoje obyvatel Číny. V průzkumu byla položena otázka, zda si respondent myslí, že Číňané dostávají objektivní zprávy o dění ve své zemi. Ve sledovaném období zde zaznamenáváme změnu ve vývoji. V roce 2010 jednoznačné ano zvolilo 2 % dotazovaných, v roce 2012 se počet ztrojnásobil na 6 %. V součtu odpovědí ano a spíše ano je pak výsledná hodnota dvojnásobná (7 % / 15,3 %). Přes pokles v roce 2012 zůstává výrazný převládající názor Čechů, že Číňané nedostávají nebo spíše nedostávají objektivní zprávy o své zemi (81 % v roce 2010 a 74,1 % v roce 2012).

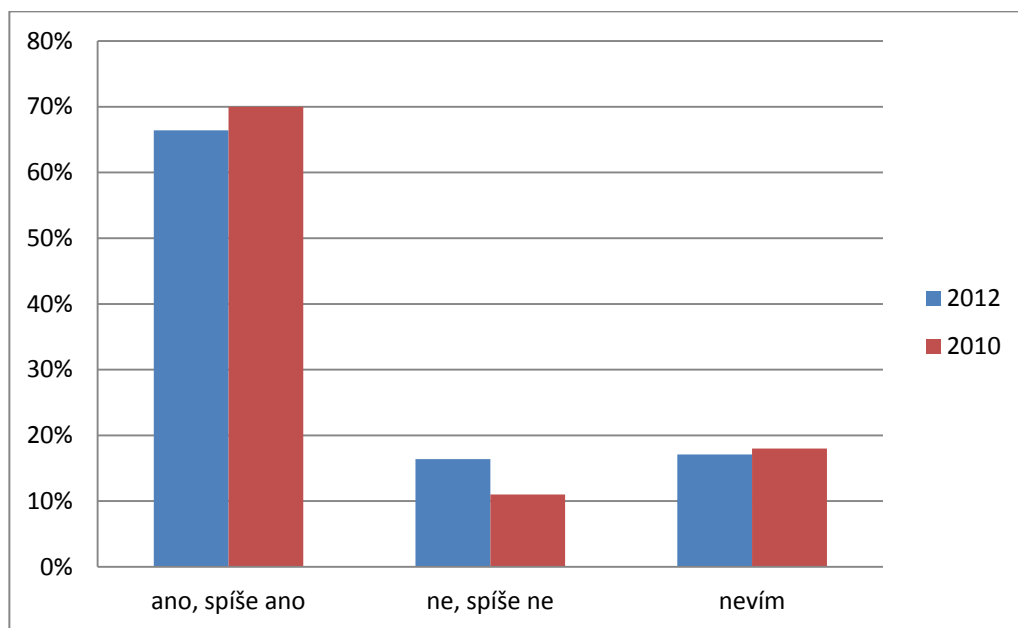
Respondentům byla položena otázka, zda si myslí, že jsou Číňané hrdí na to, že žijí v Číně. Převážná většina odpovídajících si myslí, že ano nebo spíše ano (70 % v roce 2010 a 66,4 % v roce 2012). Poměrně vysoké procento Čechů neznalo na tuto otázku jednoznačnou odpověď a zvolilo odpověď nevím (18 % v roce 2010 a 17,1 % v roce 2012).

Graf 9. Myslíte si, že Číňané dostávají objektivní zprávy o dění ve své zemi?

(Jakšíková, 2010; 2012)

Graf 10. Myslíte si, že Číňané jsou hrdí na to, že žijí v Číně?

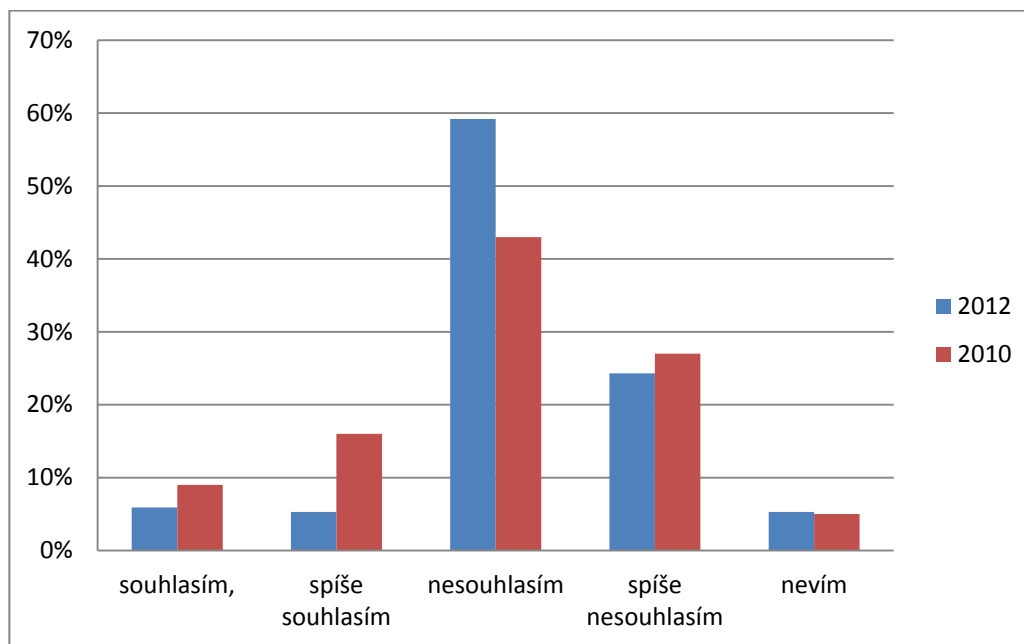
(Jakšíková, 2010; 2012)

5.7 Postoj respondentů k politice jednoho dítěte

Dotazník zjišťoval odpověď respondentů na otázku spojenou s politikou jednoho dítěte (viz. Graf 7), která je uplatňována v Číně za účelem regulace demografické křivky. Vývoj odpovědí ve sledovaném období zaznamenal změny v odpovědích. V roce 2010 s politikou jednoho dítěte souhlasilo pouhých 9 % a spíše souhlasilo 16 %, naopak nesouhlasilo 43 % a spíše nesouhlasilo 27 %. V této otázce zvolilo možnost nevím v obou průzkumech 5 % dotazovaných, což v porovnání s ostatními otázkami ukazuje na informovanost Čechů v této problematice. V průzkumu provedeném v roce 2012 souhlasilo nebo spíše souhlasilo 11,3 % respondentů oproti 25 % z roku 2010. Počet Čechů schvalujících regulaci porodnosti v nejlidnatější zemi světa tedy znatelně poklesl.

Regulace porodnosti v Číně je tématem pro mnohé studie, ve svých pracích se jimi zabývá např. Ebenstein (2010), Li (2011), Kamphuis (2012). Politika jednoho dítěte v Číně je světovým unikátem, jak centrálně regulovat přírůstek obyvatelstva. Její podstatou je omezit počet dětí v rodině na jedno, s možností povolit párům za určitých okolností druhé, popř. třetí dítě. Tato politika značně zasahuje do života čínských rodin. Je doprovázena monitorováním čínských žen a jsou popsány případy, kdy je vynucována násilnou cestou. Svým omezováním, vynutitelností a postihy utlačuje do pozadí právo obyvatel na řádný rodinný život a v mnoha případech také potlačuje práva dítěte (Hradilová, 2009).

Graf 11. Postoj Čechů k politice jednoho dítěte v Číně (zákonem omezená volba počtu potomků v rodině)

(Jakšíková, 2010; 2012)

5.8 Informovanost respondentů o Číně

Informovanost Čechů ve specifických oblastech je ilustrována hodnotami v Grafu 12 a 13. Těmito otázkami byla zjišťována informovanost a zájem o některé problémy a témata čínské společnosti. Hodnoty získané u této skupiny otázek měly společnou vysokou hodnotu u odpovědi nevím.

V České republice chybí dostatečné akademické zázemí, které by studovalo moderní realie ČLR a které by se přiblížilo úrovni zahraničních univerzit a výzkumných center. Chybí lepší informační možnosti a zdroje (knižní publikace, odborné časopisy), aktivní kontakty mezi existujícími pracovišti a dostatek kvalitních publikačních výstupů (Fürst, 2008).

5.8.1 Počet udělených trestů smrti v Číně

Počet trestů smrti v Číně považuje za nadprůměrný 29,1 % (38 % v roce 2010) za odpovídající počtu obyvatel 17,2 % (11 % v roce 2010) a za nízký ho považuje 3 % dotázaných Čechů (1 % v roce 2010). Podle oficiální zprávy Amnesty International z roku 2011, se počet udělených trestů smrti pouze odhaduje, jelikož jsou tato data podobně jako v Bělorusku, Mongolsku nebo Vietnamu klasifikována jako statní tajemství. Množství

soudem udělených trestů smrti se odhaduje na tisíce, což je více než počet udělených trestů smrti ve zbytku světa dohromady (Amnesty International, 2011).

5.8.2 Počet úmrtí v čínských dolech

Počet úmrtí v čínských dolech je podle 48% dotázaných v roce 2010 nadprůměrný, za odpovídající ho považuje 10 % a za nízký ho nepovažuje téměř nikdo (1 %). Téměř totožné údaje byly zjištěny i v průzkumu v roce 2012.

Doly v Číně jsou nejnebezpečnější na světě i přesto, že se na jejich zabezpečení v posledních letech usilovně pracuje a mnoho malých ilegálních dolů bylo uzavřeno. Pravděpodobnost úmrtí v čínských dolech je 350krát vyšší než v dolech v USA nebo Velké Británii. V Číně se eviduje 7,29 úmrtí na milion tun vytěženého uhlí, USA udává 0,04 úmrtí a Polsko 0,23. Čínské úřady tedy přiznávají zhruba 2000 obětí důlních neštěstí ročně, v USA ročně evidují 50 obětí (Minggao, 2010).

5.8.3 Počet sebevražd v Číně

Velkou neinformovanost Čechů u problematiky sebevražd v Číně sledujeme u následující otázky. Zde měli respondenti možnost zvolit, jaká je míra sebevražd v Číně. Celých 65 % odpovědí bylo nevim, což je téměř totožná hodnota, jaká byla zjištěna před dvěma lety. Druhá nejvyšší zjištěná hodnota, 16,4 % (24 % v roce 2010) respondentů označuje tento počet za nadprůměrný. Jako nízký ho označily počet sebevražd v Číně 5,3 % (2 % v roce 2010) dotázaných. Podle Studie Paula Yipa (2005) se v Číně uskuteční více než 30 % sebevražd celého světa. Zkoumání prokázalo spojení mezi makrosociálními změnami a sebevraždami.

Z porovnání sebevražd v Číně a jinde ve světě dále vyplývá zjištění, že sebevraždy v Číně jsou unikátní ve dvou aspektech. Zaprvé, počet sebevražd u žen je vyšší než u mužů, zatímco jinde ve světě je tomu naopak. Zadruhé, lidé venkova, spáchají sebevraždu častěji, než obyvatelé měst, ve zbytku světa je městská populace mnohem více ohrožena rizikem spáchání sebevraždy. Vysvětlení příčin tohoto fenoménu z pohledu západních vědců může být shrnuto do několika bodů:

- Dostupnost pesticidů
- Nižší postavení žen

- Nedostupnost psychiatrické léčby
- Tradiční hodnoty manželství a rodiny
- Obtížné životní podmínky, (Zhang, 2002).

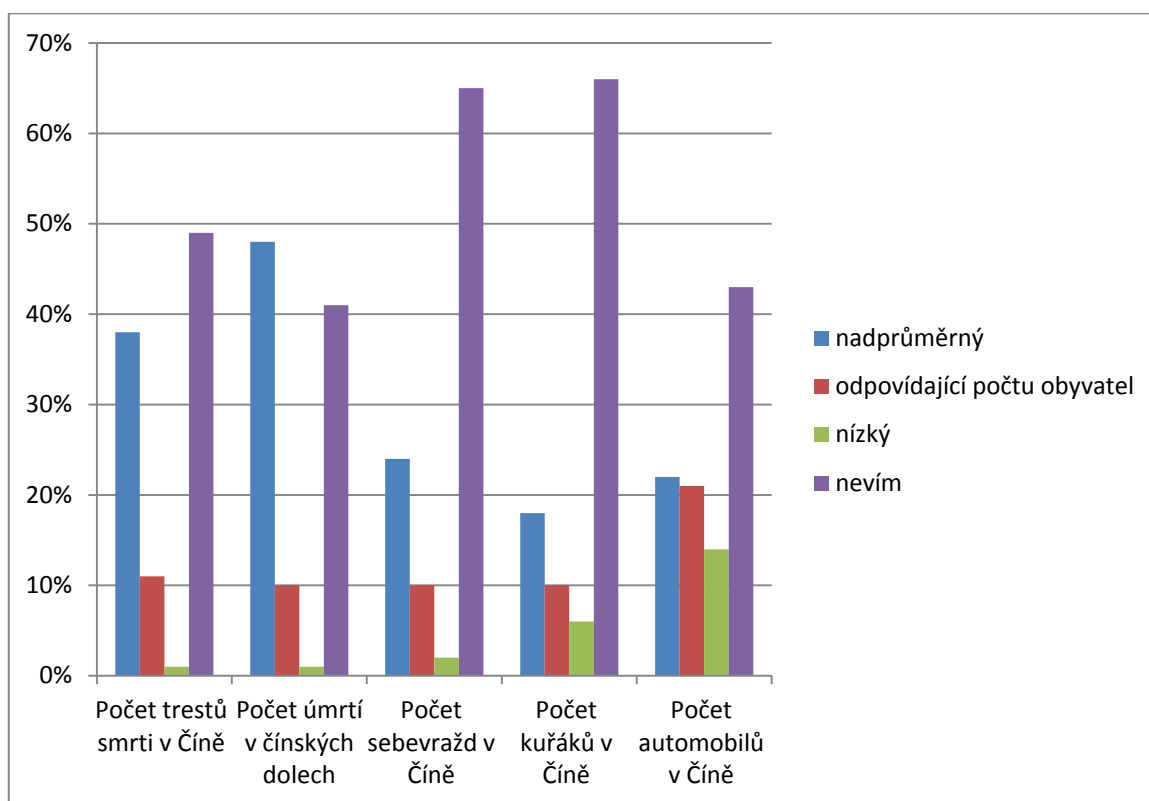
5.8.4 Počet kuřáků v Číně

Podle Světové zdravotnické organizace, kouří 60 % Číňanů a 3 % Číňanek (who.int). Obdobné hodnoty byly zjištěny také v národním průzkumu provedeném v Číně v roce 1999, kdy byly zkoumány kuřácké návyky u 128 766 Číňanů. Stálých kuřáků-mužů bylo zjištěno 66,9 % a 4,2 % žen (Yang, 1999). Kouření je tedy nejen typickým znakem čínské společnosti, ale také přetrvávajícím fenoménem. Silné kuřácké zvyky Číňanů nezaznamenává celých 62,5 % (66 % v roce 2010) Čechů, kteří volili odpověď nevím na otázku, jaký je počet kuřáků v Číně. 13,5 % (18 % v roce 2010) dotázaných považuje tento počet za *nadprůměrný* a 16,4 % (10 % v roce 2010) za odpovídající počtu obyvatel.

5.8.5 Počet automobilů v Číně

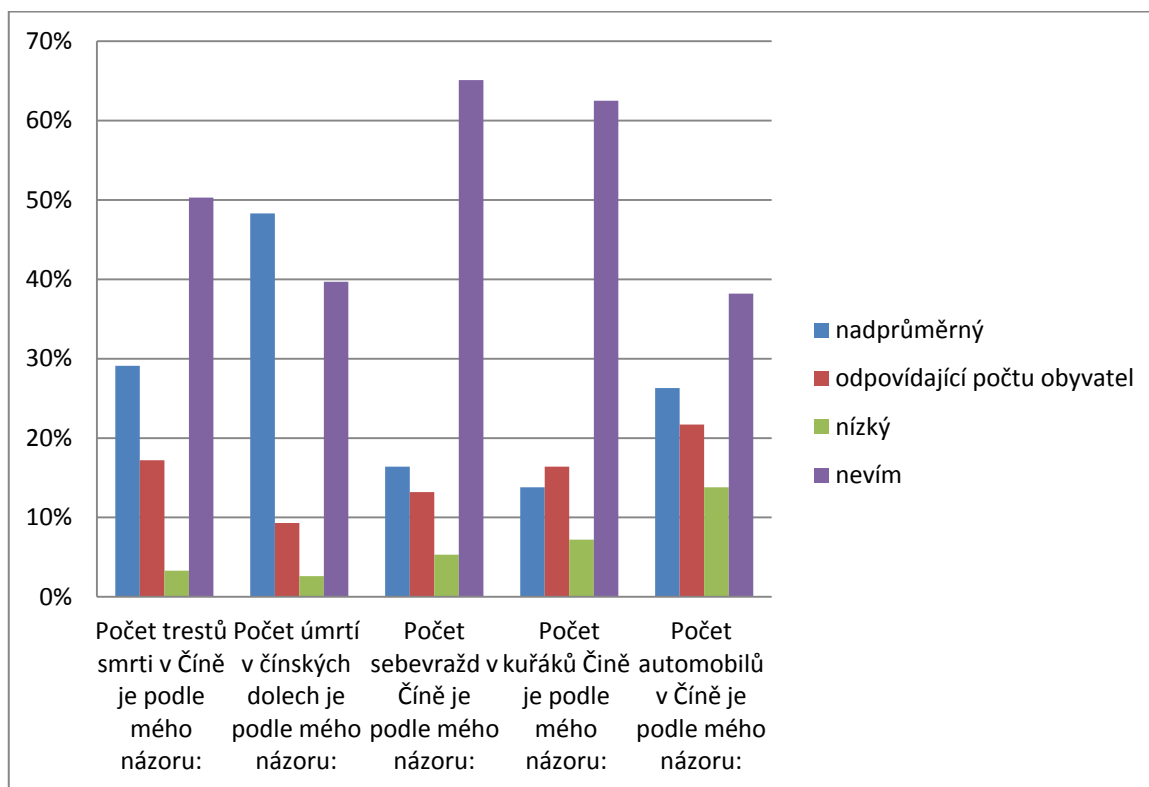
Podle Světové dopravní federace, osobní automobil v Číně vlastní 34 osob z tisíce (údaje z roku 2009). Pro srovnání v České republice připadne na tisíc obyvatel 423 vozů a v USA 439 (worldstatistics.org). Počet automobilů v Číně vnímá jako nízký 13,8 % dotázaných Čechů. 48 % Čechů se domnívá, že počet automobilů v Číně odpovídá počtu obyvatel, nebo je dokonce nadprůměrný.

Graf 12. Postoj Čechů k čínským tématům 2010

(Jakšíková, 2010)

Graf 13. Postoj Čechů k čínským tématům 2012

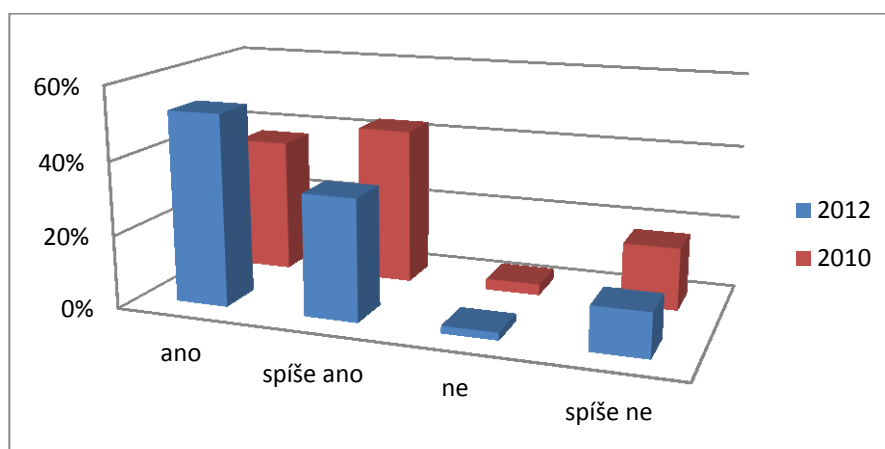

(Jakšíková, 2012)

5.9 Postoj odpovídajících k původu zboží

Pohled odpovídajících Čechů na produkty pocházející z Číny ukazuje Graf č. 14. Informaci o původu na výrobku sleduje 85,4 % dotázaných, což je nárůst oproti roku 2010 (80 %). 13,9 % Čechů nesleduje nebo spíše nesleduje, odkud kupované zboží pochází. V roce 2010 tuto možnost označilo 20 % dotázaných. Podle letošního průzkumu, který byl uskutečněn ve spolupráci s Asociací malých a středních podniků a živnostníků ČR, považuje českou kvalitu jako důvěryhodnou 83 % respondentů. 73 % lidí by dalo takto označenému zboží při nákupu přednost (mesec.cz).

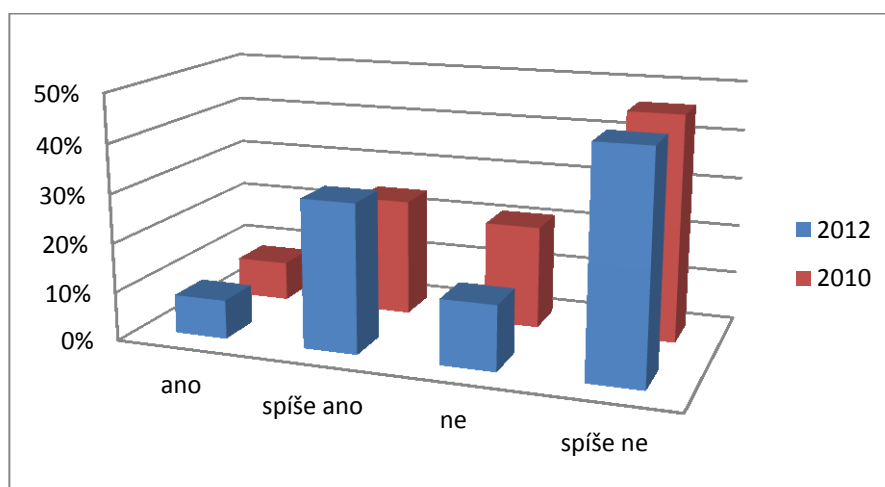
Graf 14. Sledujete na zakoupeném zboží, odkud pochází?

(Jakšíková, 2010; 2012)

Přestože většinu Čechů, kteří se průzkumu účastnili, neodradí od nákupu čínský původ zboží, jejich ochota toto zboží kupovat klesá. Zatímco v roce 2010 čínský původ zboží odradil nebo spíše odradil 32 % Čechů, v roce 2012 to bylo již 38,2 %.

Graf 15. Odradí Vás zboží od koupě tím, že je z Číny?

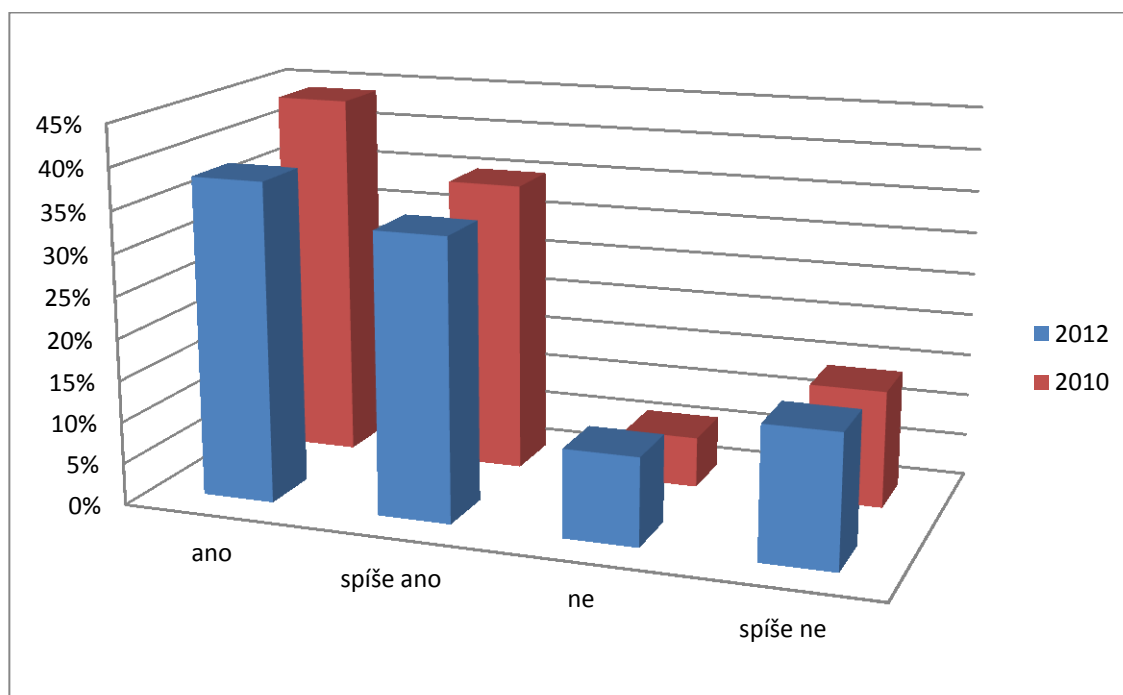
(Jakšíková, 2010; 2012)

5.10 Postoj odpovídacích k původu zboží

Předmětem průzkumu bylo také zjistit, jestli Češi považují výrobky z Číny za přímou konkurenci českých výrobků (viz Graf 16). Většina (79 %) odpovědí respondentů čínské produkty jako konkurenci vnímá nebo spíše vnímá. Naproti tomu výrobky jednoznačně nevnímá jako konkurenční 6 % a spíše ne zvolilo 14 % dotázaných. Je tedy zřejmé, že si Češi uvědomují potřebu nějaké specifické konkurenční výhody.

Čínská ekonomika roste v novém století každoročně hlavně díky neustále akcelerujícímu exportu vyrobeného zboží. Export textilních produktů patří k nejvýraznějším a také k nejvíce viditelným i pro běžného koncového západního spotřebitele. Čínské textilky při svém vývozu stále využívají jako svoji největší konkurenční výhodu cenu svých výrobků, ale stále více se o slovo hlásí i kvalita produkce. Západní svět se nejprve textilní lavině bránil uplatňováním dovozních kvót a cel na zboží z Číny, ale to se dařilo čínským výrobcům obcházet pozměňováním země původu. Čínské výrobky byly označovány například za malajské a tato praxe vedla k profitu různých zprostředkovatelů. Společnosti jako např.: Texlen, Seba, Svitap, Tiba a Perla se s levnou konkurencí vypořádát nedokázaly. Příkladem podniku, který dokázal v těžké situaci obstát je např. broumovská Veba (Suchánek, 2007).

Graf 16. Vnímáte produkty z Číny jako přímou konkurenci českým výrobkům?

(Jakšíková, 2010; 2012)

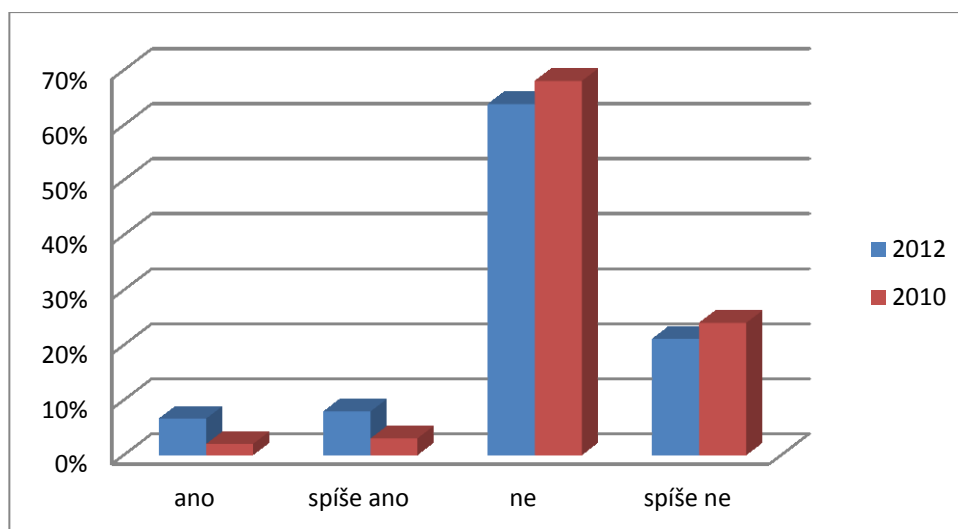
5.11 Postoj odpovídajících k čínštině jako světovému jazyku

Protože čínsky hovoří více než miliarda světové populace, byla respondentům položena otázka, zda může čínština nahradit angličtinu jako světový jazyk, bylo zjišťováno, jaký je postoj Čechů k potenciálu čínštiny se stát světovým dorozumívacím jazykem (viz graf 17). Během sledovaného období pozorujeme vývoj v postoji u této problematiky. Zatímco v roce 2010 vnímalo potenciál čínštiny stát se světovým jazykem jako možný nebo spíše možný 5 % Čechů, v roce 2012 se jejich počet téměř ztrojnásobil (na 14,5 %).

Číňané tvoří drtivou většinu populace. I proto je čínština nejrozšířenějším světovým jazykem. Čínština, podobně jako jiné východoasijské jazyky, má naprosto odlišnou stavbu než jazyky evropské. Jazyky obecně bývají založeny na slabikách, ale zatímco například v češtině nemívá slabika sama o sobě žádný význam, v čínštině ano. V čínštině velkou roli hraje i tón, jakým je slabika či slovo vysloveno. Ten totiž udává význam slova. Specifickým znakem čínského jazyka je jeho písmo. Evropan se při pohledu na tzv. rozsypaný čaj vyděsí. Existuje více než 40 000 různých znaků, v hovorové čínštině se jich však používá jen zlomek (Kane, 2006).

Čínština je sice nejrozšířenějším jazykem, ale světovou řečí je stále angličtina. Ještě před 100 lety tento primát držela francouzština, ale ztráta francouzského velmocenského postavení a naopak politický a ekonomický vzestup USA tuto situaci zvrátil. V současnosti je angličtina základním mezinárodním dorozumívacím prostředkem na celém světě.

Graf 17. Může čínština nahradit angličtinu jako světový jazyk?

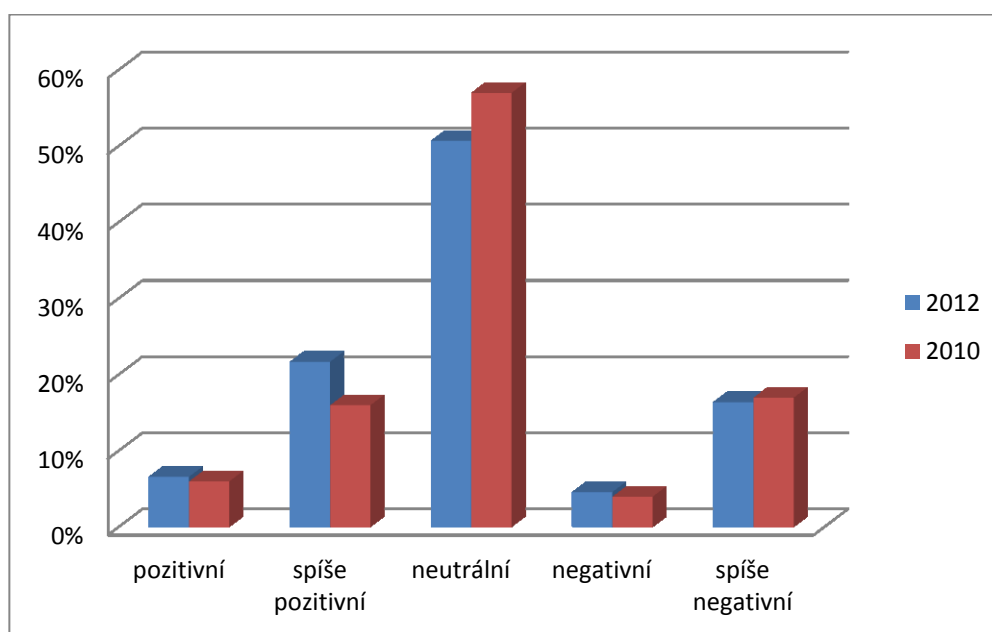
(Jakšíková, 2010; 2012)

5.12 Osobní postoj respondentů k Číně

Následující otázka dotazníku přinesla odpověď na hypotézu z roku 2010, kdy hypotéza tvrdila, že odpovídající Češi vnímají Čínu negativně. Tento předpoklad se nepotvrdil (viz graf č. 18).

Pro průzkum v roce 2012 byla stanovena hypotéza, která tvrdí, že osobní postoj Čechů, kteří dotazník vyplnili, bude pozitivnější než v minulém období. Tento výrok průzkum potvrdil. Byl také zaznamenán nárůst pozitivního nebo spíše pozitivního postoje Čechů k Číně o 6,3 %.

Graf 18. Jaký je Váš osobní postoj k Číně obecně?

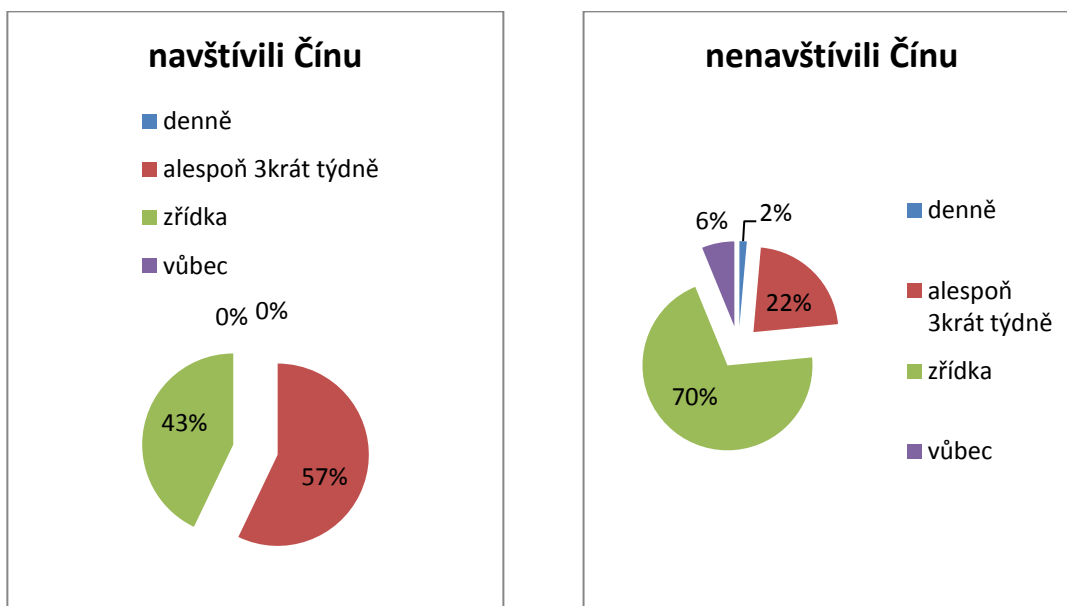

(Jakšíková, 2010; 2012)

5.12 Srovnání vybrané skupiny respondentů

Následující grafy nabízejí porovnání vybraných odpovědí u skupin respondentů, kteří Čínu navštívili, a kteří jí vnímají jen zprostředkovaně. 57 % respondentů, kteří zemi navštívili, zaznamenají zprávu o Číně minimálně 3krát týdně, což je téměř dvojnásobná hodnota než u Čechů, kteří zemi nenavštívili (22,1 %). Tyto hodnoty dokládají, že média frekventovaně zpravují o dění v Číně, avšak Češi je v různé míře registrují.

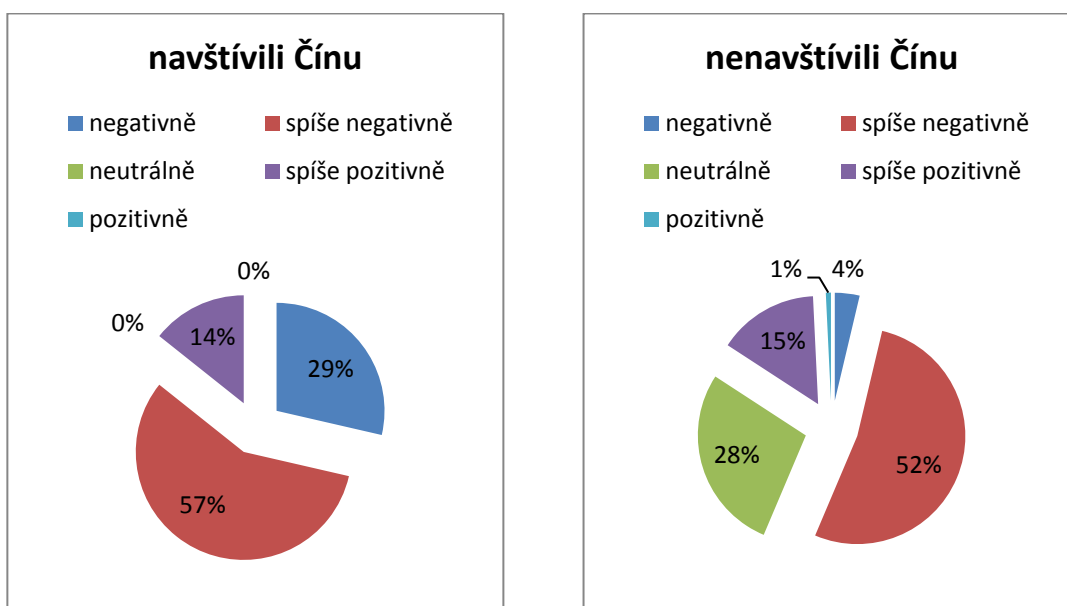
Graf 19. Zprávu o Číně zaznamenám

(Jakšíková, 2012)

Hodnoty uvedené v grafu č. 20 vypovídají o výrazném nepoměru v hodnocení obrazu Číny v českých médiích u dvou sledovaných skupin respondentů. Mediální obraz Číny v českých médiích hodnotí jako negativní či spíše negativní 86 % dotázaných, kteří v Číně byli. Za neutrální ho neoznačil žádný respondent z této skupiny. Ti respondenti, kteří v Číně nikdy nebyli, vnímají obraz Číny českých médiích jako negativní či spíše negativní v 51,7 %. Za neutrální ho v této skupině označuje 25,5 % dotázaných.

Graf 20. Čína je v médiích nejčastěji zobrazována

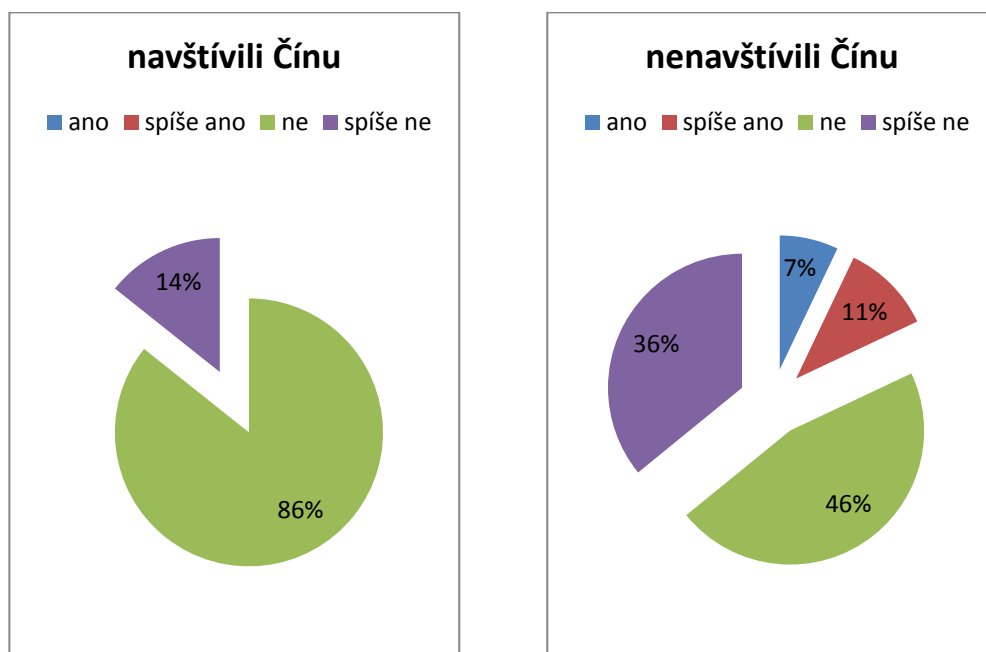

(Jakšíková, 2012)

Výsledky zachycené v následujícím grafu ukazují názorovou vyrovnanost a jasný postoj respondentů, kteří Čínu navštívili, v otázce na objektivitu zpravodajství v Číně. Celých 86 % jich zvolilo v této otázce jednoznačné ne. Žádný respondent z této skupiny si nemyslí, že by Číňané dostávali objektivní zprávy o dění ve své zemi. Z odpovídajících, kteří Čínu nenavštívili, daný postoj zastává 16 % respondentů. U Čechů, kteří Čínu nenavštívili, byla hodnota pro jasné ne v této otázce o více než polovinu nižší. Rozdíl v postojích u lidí s primární a sekundární zkušeností je tedy významný. Jinými slovy osobní zkušenost, očitě svědectví, smyslový zážitek a subjektivní poznávání zásadně ovlivňuje názorový postoj. Pravdou je, že časový faktor může výsledky ovlivnit, tedy návštěva Číny před deseti lety zanechá v respondentech jiný dojem, než návštěva olympiády v roce 2008, avšak v tomto průzkumu tento faktor není reflektován. Respondenti, kteří hodnotí Čínu jen ze zprostředkovaných informací, přicházejí o možnost utvořit si postoj získaný na základě vlastních vjemů. Jejich výsledné postoje tedy častěji reprezentují postoj méně informovaný či odlišný od reality.

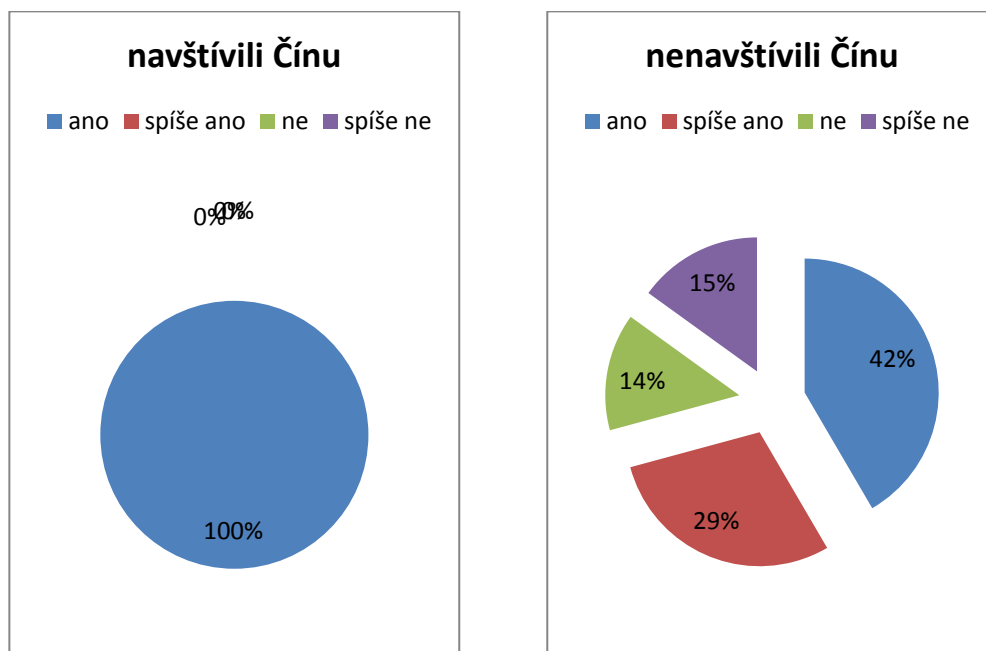
Graf 21. Myslíte si, že Číňané dostávají objektivní zprávy o dění ve své zemi?

(Jakšíková, 2012)

Postoj Čechů v otázce autorských práv v Číně je jednoznačně ovlivněn druhem zkušenosti, kterou s Čínou mají. Zcela vyhraněný názor mají ti, kteří stát osobně navštívili. Všem respondentům z této skupiny přístup Číňanů k autorským právům vadí. Z těch, kteří si dělají na Čínu názor zprostředkovaně, 55,5 % tvrdí, že jim přístup k autorským právům v Číně vadí, nebo spíše vadí.

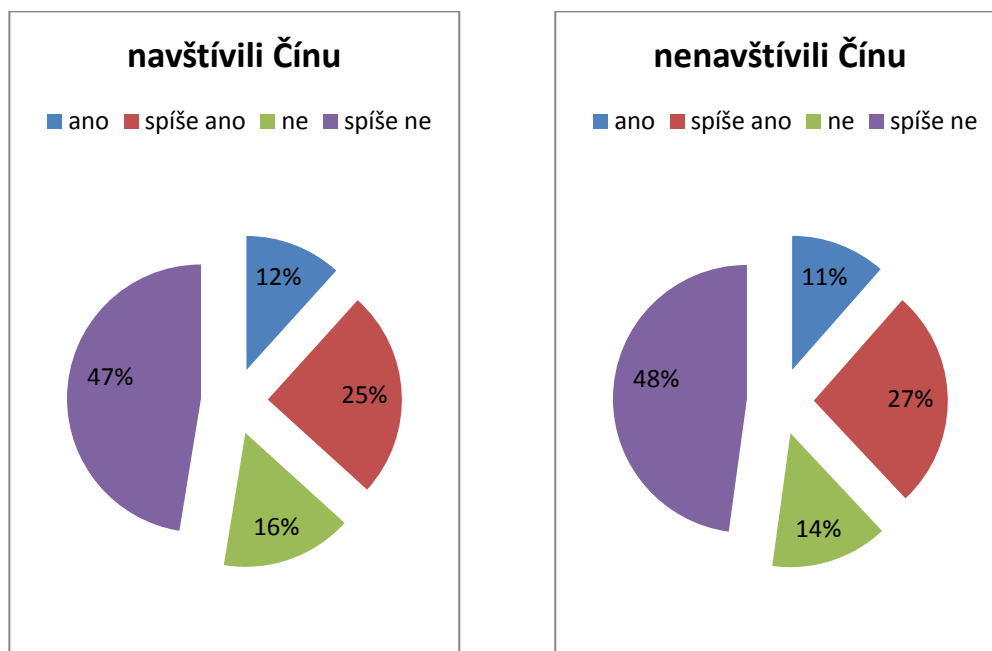
Graf 22. Vadí Vám přístup Číňanů k autorským právům?

(Jakšíková, 2012)

Vliv primární a sekundární zkušenosti na utváření názoru se v následující otázce nepotvrdil. Odpovědi na otázku, zda má Čína pozitivní vliv na svět, se u dvou sledovaných skupin výrazně nelišily. 49 % Čechů, kteří Čínu nenavštívili, si myslí, že Čína nemá nebo spíše nemá pozitivní vliv na svět. 50,3 % těch, kdo v Číně byli, sdílí stejný postoj. Obdobně nízké rozdíly pozorujeme i při odpovědích ano a spíše ano. Jasně ano odpovědělo 9 % z těch, kteří v Číně nebyli a čerpají tak jen ze přejatých informací. Stejnou odpověď vybralo i 9,3 % respondentů, kteří mají s Čínou osobní zkušenost.

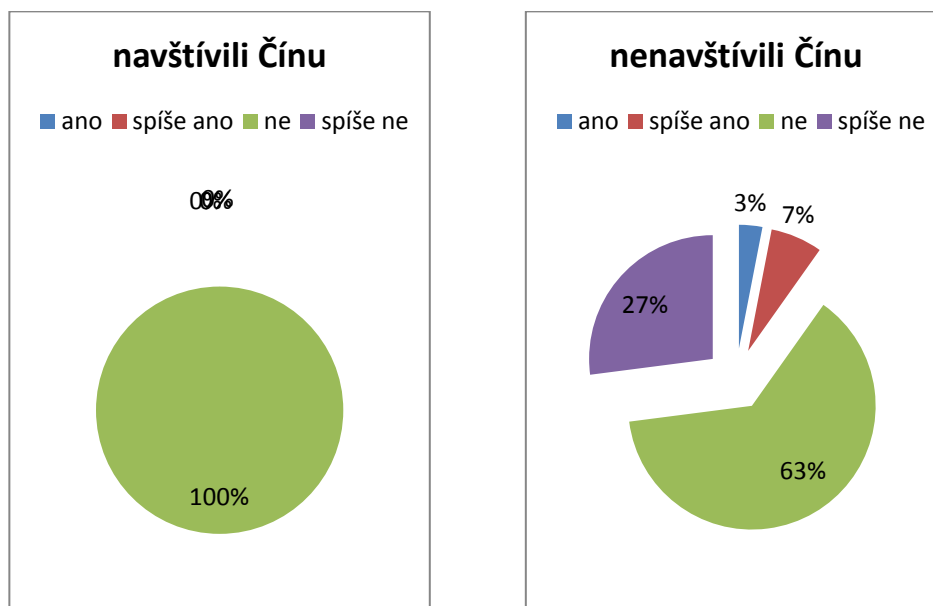
Graf 23. Myslíte si, že má Čína pozitivní vliv na svět?

(Jakšíková, 2012)

Naopak velký vliv měl druh zkušeností odpovídajících v otázce, zda respondent považuje Čínu za demokratickou zemi. Dotázaní, jež v Číně určitou dobu strávili, hodnotí Čínu zcela jednoznačně jako zemi nedemokratickou. Názor respondentů se sekundárními zkušenosti se více štěpí. Jako jednoznačně nedemokratickou ji označilo 57,9 % odpovídajících. Za demokratickou ji považuje 2,8 % odpovídajících a za spíše demokratickou pak 6,2 % odpovídajících Čechů. 24,8 % Čechů ze stejné skupiny vnímá Čínu jako spíše nedemokratickou zemi.

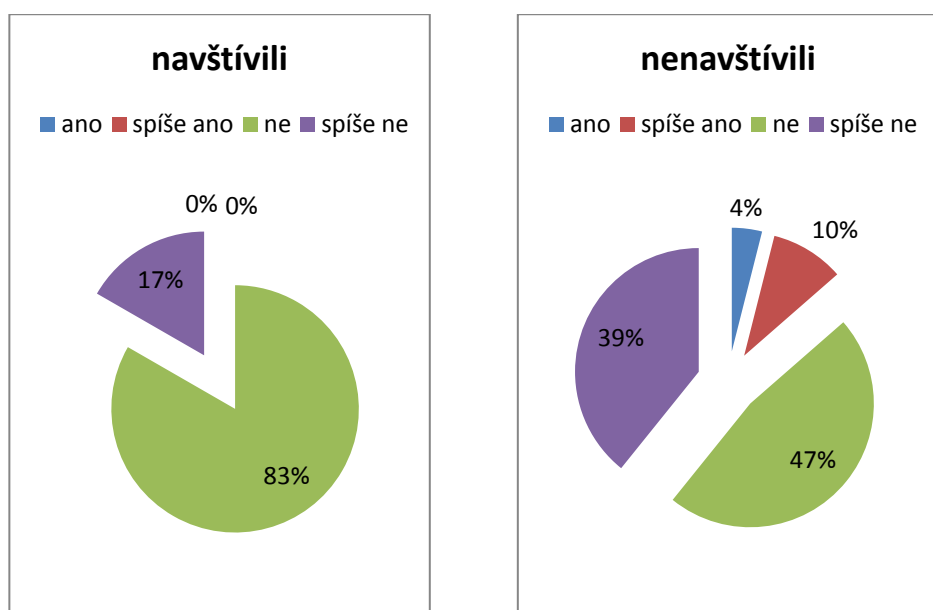
Graf 24. Považujete současnou Čínu za demokratickou zemi?

(Jakšíková, 2012)

Následující otázka navazuje na předchozí a její výsledky potvrzuje. Většina Čechů si myslí, že Čína neodvádí nebo spíše neodvádí dobrou práci v přístupu k občanským právům svých obyvatel. Sekundární a primární zkušenost má zde vliv na jednoznačnost odpovědi. Rozhodně ne opět častěji volili respondenti s primární zkušeností z Číny.

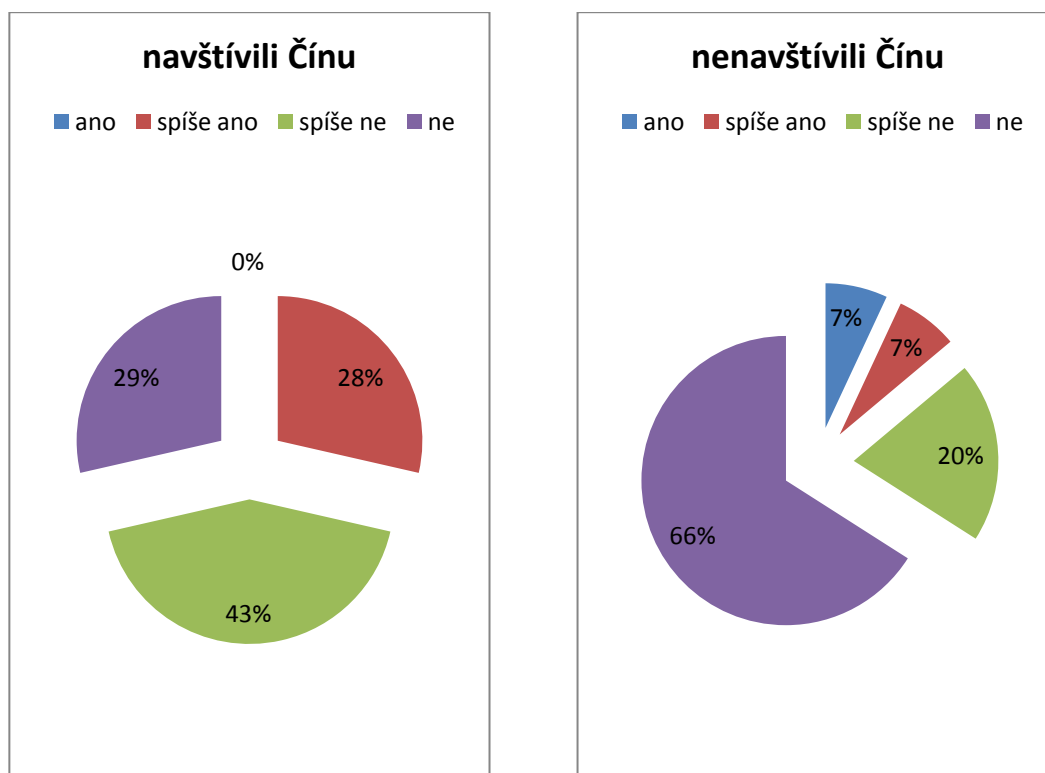
Graf 25. Čína dnes odvádí dobrou práci v přístupu k občanským právům svých obyvatel.

(Jakšíková, 2012)

Analýza odpovědí následující otázky je komplikovanější. Faktor zkušenosti s Čínou zjevně roli nehraje, většina odpovídajících obou kategorií si myslí nebo spíše myslí, že čínština nemůže nahradit angličtinu jako světový jazyk, (85 % z těch, kteří Čínu navštívili a 71,5 % z těch, kteří zemi nenavštívili). U odpovědi ne byl ale zaznamenán významný rozdíl. Jasně ne pro schopnost nahrazení čínštiny angličtinou zvolilo 71,4 % dotázaných, kteří v zemi byli, stejnou možnost zvolilo jen 40,7 % těch, kteří v zemi nikdy nebyli. Žádný z respondentů, který v Číně někdy byl, si nemyslí, že by čínština měla šanci angličtinu na pozici světového jazyka nahradit. Z těchto faktů můžeme usoudit, že osobní setkání s čínštinou, její fonetickou stránkou, písmem a projevem rodilých mluvčích vyhodnotili Češi jako velmi složité, a tudíž nepravděpodobné pro nahrazení za angličtinu. Naproti tomu Češi bez osobního kontaktu s jazykem v přirozeném prostředí se zřejmě nechají snáze unést faktem, že čínštinou mluví nejvíce lidí na světě.

Graf 26. Může čínština nahradit angličtinu jako světový jazyk?

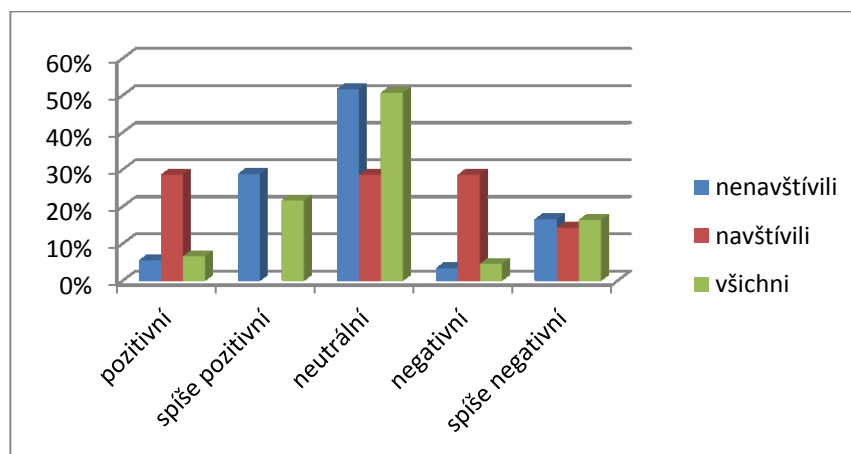

(Jakšíková, 2012)

Závěrečná otázka průzkumu zjišťovala obecný postoj Čechů k Číně. V průzkumu z roku 2010 vyplynulo, že věková kategorie respondentů nemá vliv na pozitivnější či negativnější míru hodnocení. Tedy to, že část respondentů prožila větší část života před rokem 1990 a část po něm, nehraje roli. Proto bylo pro průzkum v roce 2012 zvoleno kritérium osobní či přejaté zkušenosti s Čínou. Svůj postoj jako jednoznačně pozitivní označilo 28,6 % těch odpovídajících, kteří v Číně byli. Ze všech odpovídajících, kteří v Číně nebyli, stejnou odpověď označilo jen 5,5 % dotázaných Čechů. Zajímavé je, že obdobné výsledky byly zjištěny i u odpovědi negativní. Z tohoto faktu lze soudit, že osobní zkušenost s Čínou vyvolala v části odpovídajících jednoznačně pozitivní postoj, v části jednoznačně negativní. Za neutrální ho označilo 51,7 % respondentů se sekundární zkušeností, oproti 28,6 % těch se zkušeností primární.

Podle výzkumu CVVM z roku 2010, který zkoumal sympatie českých občanů k různým národnostem a k různým zemím, v hodnocení vztahů ČR s Čínou mírně převažovalo pozitivní hodnocení (Červenka, 2011). V této studii z roku 2012 můžeme pozitivní hodnocení označit za ještě významněji zastoupené než v studii Jana Červenky. Osobní postoj k Číně označilo za pozitivní nebo spíše pozitivní 28,3 %, negativní či spíše negativní je tento postoj u 21 % všech odpovídajících. Jednoznačně dešifrovat a zobecnit postoj k Číně lze ale jen obtížně. Jak tvrdí Rudolf Fürst, v českém prostředí se lze setkat s velmi nevěcnými a nerealistickými představami o současné Číně, které pramení z překvapující neinformovanosti a neschopnosti zbavit se ideologických předsudků a stereotypů, k nimž patří paušální odsouzení z důvodu porušování lidských práv, znechucení z formální existence komunismu v ČLR a na druhé straně fascinující představy o možnostech čínské ekonomiky (Fürst, 2008).

Graf 27. Jaký je Váš osobní postoj k Číně obecně?

(Jakšíková, 2012)

6 Diskuze

Obsahem této kapitoly je zamyšlení nad některými výsledky dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit pohled na Čínu u současné české populace a posoudit jeho vývoj během dvou let.

Nejvýznamnější zdroj, ze kterého Češi čerpají, potvrdil světový trend. Denně sleduje internet téměř 89 % dotázaných, což je dáno tím, že v Česku se stal internet levným a snadno dostupným zdrojem informací pro většinu domácností. Z toho je zřejmé, že internet se nejvíce podílí na utváření mediálního obrazu Číny. Předpokládala jsem, že kvůli velmi rychlému nástupu této technologie, bude rozdíl uživatelů internetu ze skupin do 30 a nad 30 let vyšší. Výsledky však ukázaly, že denní užívání internetu lidí nad 30 let se od respondentů do 30 let liší pouze asi sedmi procenty. Z grafu dále vyplývá, že Češi mají zájem o informace a pravidelně sledují i televizi, rádio a tisk.

Přes velký zájem Čechů o informace jsou výsledky další otázky zklamáním. Zprávu o Číně denně zaznamenají pouhé dvě procenta všech dotázaných. Zprávy o Číně se v médiích objevují takřka denně (idnes.cz), a proto lze soudit, že Češi informace o Číně příliš neregistrují. Největší procento (69 %) zvolilo odpověď zřídka. Toto číslo se zásadně nezměnilo ani u vysokoškolsky vzdělaných lidí (65,3 %), kde se předpokládá zvýšený zájem o světové dění. 30,8 % z nich ale zaznamená zprávu o Číně minimálně 3krát týdně. Dále porovnáme odpovědi respondentů, kteří uvedli, že Čínu navštívili s těmi, kteří v zemi nebyli. Více než polovina (57,1 %) těch, co v zemi navštívili, zaznamená zprávu o Číně alespoň 3krát týdně. Stejně často zaznamená zprávu o Číně 22,1 % dotázaných, kteří v zemi nikdy nebyli.

Přestože Češi zprávy o Číně příliš neregistrují, tak ty, které se k nim dostanou, vnímají ve většině (62 %) jako spíše negativní. Zprávy, které čteme o Číně, vnímají jako negativní častěji respondenti, kteří v zemi byli. Obraz Číny v médiích nevnímají rozlišně ani věkové skupiny do 30 let a nad 30 let. Přestože je Čína v poslední době pořadatelem velkolepých a celosvětově populárních kulturních a sportovních akcí, na jejím obrazu v médiích se tato skutečnost neprojevila. Novináři se v těchto obdobích věnují ve zvýšené míře spíše problémům Číny, než aby vyzdvihli její úspěchy a dosažené pokroky.

Zajímavé jsou výsledky u skupiny otázek, které zkoumají postoj Čechů k Číně jako turistické destinaci. Porovnali jsme zájem starší a mladší věkové kategorie o návštěvu Číny. Výsledek je překvapivý, obě věkové skupiny mají podobný zájem navštívit Čínu, i když jednoznačné ano převažuje u mladší skupiny respondentů (45 %). Toto z velké míry vyplývá z absence rodinných a pracovních závazků u skupiny do 30 let. U této otázky nastal jediný větší rozdíl při porovnání výpovědí mužů a žen, kdy je ochotno do Číny vycestovat více mužů než žen. To může být dáno přirozenou touhou mužů po dobrodružství.

Zjišťováno bylo také, zda by Češi byli ochotni vstoupit do manželského sňatku s Číňanem/Číňankou. Obecně známá atraktivita Číňanek se potvrdila u výpovědi českých mužů. V porovnání pohlaví by podle průzkumu z roku 2010 do sňatku určitě nevstoupilo 65 % žen, oproti 38 % mužům. V průzkumu v roce 2012 respondenti vyjádřili větší toleranci a tyto hodnoty byly nižší (61,2 % u žen a 31 % u mužů).

Pozornost byla zaměřena také na postoj Čechů k čínským emigrantům, kteří pracují na území České republiky. Bylo zjištěno, že většině Čechů (80,1 %) přítomnost čínských pracovníků nevadí, téměř stejná hodnota byla zjištěna také v roce 2010. Toto velmi vysoké číslo poukazuje na vysokou míru tolerance Čechů k Číňanům. Tato tolerance může být zapříčiněna tím, že jsou zaměstnáváni na pozicích, které nejsou pro Čechy atraktivní nebo také tím, že často vedou svoje vlastní podnikání, které Čechy nijak neomezuje.

Názor Čechů na konkrétní čínské problematiku přinesl zajímavá zjištění. Respondenti měli vyjádřit svůj názor na počet trestů smrti, počet úmrtí v čínských dolech a na počet sebevražd. Z výzkumu vyplývá, že většina Čechů neví jaký postoj k těmto otázkám zaujmout. Zjištěné hodnoty se během zkoumaného období nezměnily. Polovina respondentů neví, zda je počet trestů smrti v Číně nadprůměrný, odpovídající počtu obyvatel či nízký. Obdobný počet respondentů (39 %) zaujímá stejný postoj k počtu úmrtí v čínských dolech a výrazných 65,1 % se vyjádřilo stejně k otázce na počet sebevražd a kuřáků v Číně. Pouze počet úmrtí v dolech hodnotí Češi jako nadprůměrný (48,3 %). Tento výsledek lze připisovat důlním nehodám, které pozornosti médií neunikly (např. Sichuan, 2012).

Jednoznačné výsledky přineslo hodnocení postoje Čechů ke zboží, které má svůj původ v Číně. 71 % (73 % v roce 2010) dotázaných to buď nevadí, nebo je jim to jedno. Velké množství výrobků dováženého do České republiky z Číny nedává zákazníkům často možnost jiné volby. Také označení o čínském původu již dnes nemusí nutně znamenat, že se jedná o nekvalitní výrobek či padělek. Vlivným faktorem je také jednoznačně cena výrobku, která bývá u těchto produktů zpravidla nižší.

Z výzkumu 2010 vyplynulo, že téměř polovině (49 %) Čechů vadí padělané zboží a přístup Číňanů k autorským právům. Tento postoj je podle hodnot zjištěných v roce 2012 mírnější. Padělané zboží a přístup Číňanů k autorským právům vadí 34,2 % odpovídajících.

V souvislosti s čínskými produkty byl také zjišťován, postoj Čechů ke konkurenčním čínským výrobkům na českém trhu. 79 % dotázaných čínské výrobky za konkurenční považuje nebo spíše považuje. Pouhých 6 % odpovídajících zcela čínské výrobky za konkurenci nepovažují. Čína se učí chybami a skandály souvisejícími s kvalitou a bezpečností výrobků a uvědomuje si, že důvěryhodnost čínských výrobků bude v konkurenčním boji její největší zbraní.

Vyhodnocením otázky, zda ekonomický vliv Číny je na Čechy pozitivní či ne, umožňuje porovnat výsledky s celosvětovým průzkumem. Češi se ve srovnání s ostatními státy světa zdají být tomuto méně nakloněni. Pouze 18 % Čechů považuje ekonomický vliv Číny za pozitivní či spíše pozitivní oproti například Itálii, kde tento vliv vnímá jako pozitivní 47 % dotázaných. Podle odpovědí respondentů z průzkumu 2010 lze ale pozorovat mírný nárůst. V roce 2010 označilo svůj osobní k ekonomickému vlivu Číny ve světě 14 % dotázaných.

Tabulka 3. Osobní postoj občanů k ekonomickému vlivu Číny ve světě.

Stát	Pozitivní
Itálie	47 %
Španělsko	47 %
Turecko	42 %
Argentina	41 %

(globescan.com, 2008)

Tabulka 4. Osobní postoj respondentů k ekonomickému vlivu Číny ve světě.

Česká republika 2010	14 %
Česká republika 2012	18 %

(Jakšíková, 2010; 2012)

Jako stěžejní výsledky průzkumu jsou považovány odpovědi na otázku osobního postoje Čechů k Číně. Výsledky byly porovnány i se světovým průzkumem. Ze srovnání vyplývá, že zatímco svět obecně vnímá Čínu především pozitivně, u Čechů převládá neutrální postoj (50,7%).

Průzkum veřejného mínění² agentury Globescan pro BBC WorldService (2004) mezi 22 národy³ ukazuje, že Čína je vnímána pozitivně ve většině zemí, včetně jejích sousedů. Čína je vnímána lépe než Rusko nebo USA. Výzkum ukazuje, že Čína podle odpovědi dotázaných má pozitivní vliv na svět. Třicet procent respondentů vnímá Čínu negativně. Pouze ve třech zemích většina dotázaných vnímala velká část dotázaných čínský vliv jako negativní, a to v zemích:

Německo (47 %)

Spojené státy (46 %)

Polsko (33 %)

²Průzkum byl prováděn od 15. listopadu 2004 do 5. ledna 2005 se vzorkem 22 953 lidí v 22 zemích. V osmi zemích byl vzorek omezen pouze na hlavní městské oblasti.

³ Indie, Libanon, Indonésie, Jižní Afrika, Filipíny, Francie, Mexiko, Jižní Korea, Velká Británie, Kanada, Austrálie, Chile, Brazílie, Spojené státy americké, Rusko, Německo, Itálie, Polsko, Japonsko, Španělsko, Argentina, Turecko.

Dobrym předpokladem pro budoucnost Číny je, že mladí lidé (18–29) po celém světě jsou mnohem více nakloněni vnímat tuto zemi pozitivně (průměrně 58 %). Překvapivé je, že také v sousedících asijských státech, které historicky měly k Číně nedůvěru, je vnímána přívětivě. Nejmarkantnější výsledek zjistil průzkum v Indii, kde přes desítky let napětí a hraničních střetů je Čína vnímána pozitivně. Pozitivně vnímají Čínu také:

Filipíny (70 %)

Indonésie (68 %)

Austrálie (56 %)

Naproti tomu Jižní Korea je názorově rozdělena, (49 % pozitivně, 47 % negativně). V Japonsku menšina tvrdí, že má Čína negativní vliv (22 %), ale stejně také menšina tvrdí, že je pozitivní (25 %). Přestože je pozornost soustředěna na konkurenci enormního čínského potenciálu, její rostoucí ekonomická síla je vnímána jako pozitivní ve většině zemí.

Na otázku, zda budou respondenti vnímat pozitivně nebo negativně, kdyby se Čína stala ještě mnohem více ekonomicky silná než je dnes, většina (11 zemí) odpověděla, že pozitivní. Zvláště překvapivé je toto například v Mexiku (54 %), kde výroba čelí velké čínské konkurenci.

Lidé s nižší úrovní vzdělání jsou méně nakloněni vnímat Čínu pozitivně (45 %) než lidé se středím a vyšším vzděláním (52 %). Muži (53 %) věří Číně více než ženy, (47 %), (Globescan, 2004).

Rozdíl v osobním postoji k Číně zaznamenáváme také u skupiny respondentů, která Čínu navštívila. Hypotéza práce stanovila, že pozitivněji ji bude vnímat právě tato skupina. Hypotéza se potvrdila. Jako jednoznačně pozitivní označilo svůj obecný postoj k Číně 28,6 % dotázaných, kteří v zemi byli, stejně se vyjádřilo 5,5 % respondentů, kteří v Číně nebyli. Ti označili svůj osobní postoj k Číně ve většině jako neutrální (51,7 %).

Předmětem výzkumu byla i otázka s otevřenou formou odpovědi. Byl položen dotaz, co si respondent vybaví pod pojmem Čína. Vypsáno bylo možno libovolné tři věci. Ze 152 dotázaných jich 51 odpovědělo, že se jim vybaví **komunismus** (do této kategorie byly zařazeny i odpovědi diktatura a totalita). Druhou nejčastější odpovědí (41) bylo, že se

respondentům pod pojmem Čína vybaví **nejlidnatější stát světa**, velikost populace, 1 miliarda obyvatel atp. Téměř stejně často (40) byla vypsána odpověď **padělky**, nekvalitní zboží, made in China. Zde zaznamenáváme změnu oproti průzkumu z roku 2010, kde se jako třetí nejčastější asociace vybavila **Velká čínská zeď**. Ta se posunula na čtvrtý nejčastěji zmiňovaný pojem (35). Pokud bychom ale brali v úvahu, který pojem se nejčastěji vyskytl jako první zmíněný, pak vyhrála právě Velká čínská zeď.

Lidská práva zaznamenalo jako svou asociaci 15 respondentů, v průzkumu z roku 2010, kterého se zúčastnilo 274 respondentů, se tato odpověď objevila 11 krát. Odpověď **Tibet** byla zmíněna 13krát. Počet odpovědí spojených s přírodním a kulturním bohatstvím Číny (příroda, panda, terakotová armáda, pekingské památky) se objevilo pouze 12krát. Tento údaj je poměrně smutný, vzhledem ke skutečnosti, že se na území Číny nachází celosvětově jedinečné přírodní krásy a obrovské množství historických skvostů. Na území Číny je evidováno 43 míst, které jsou zapsány na seznamu Světového dědictví UNESCO. Čína se tímto řadí na třetí místo na světě.

Tradiční čínské produkty jako porcelán, čaj, rýže, stělný prach a papír se objevily jen zcela výjimečně. Symboly spojené s Čínou jako drak, samuraj, čínské písmo, literatura, červená a žlutá barva, gong-fu, čínská medicína, Žlutá řeka se objevily častěji. Pokud bychom je zahrnuli do jedné kategorie, tak se svou četností vyrovnají zmínkám o lidských právech či Tibetu.

Odpovědi se v naprosté většině týkaly Číny. Bylo zaznamenáno velmi malé množství odpovědí, které zaměňovaly Čínu za Japonsko (Fukušima, Nagasaki a sushi). Ze získaných odpovědí lze usoudit, že Češi, kteří odpovídali v tomto průzkumu, jasně rozlišují Čínu v kontextu ostatních asijských zemí a dále, že komunismus v Číně je stále nejsilnější asociací Čechů, kteří vyplnili dotazník. Zdaleka ji nepřekonaly populární Olympijské hry v Pekingu (2008) ani unikátní kulturní památky Číny či příroda. Zaznamenané odpovědi také potvrdily okruhy témat, kterými je současná česká společnost konfrontována.

7 Závěr

Práce zjišťovala informovanost Čechů o Číně a povědomí, jaké o Číně mají. Práce hodnotila postoje Čechů k specificky čínským otázkám a problematikám. Teoretická část práce představuje úvod do problematiky, odpovídá na otázku proč je potřeba se v kontextu dnešního světa Čínou zabývat, dále uvádí teoretické pozadí utváření osobního postoje k Číně. Práce popisuje, jak je utváření názoru ovlivněno postojem médií, zahraniční politikou státu či ekonomickými vazbami obou zemí.

V praktické části práce byl proveden výzkum, jehož cílem bylo získat data o postoji respondentů z české populace k Číně. Cíl výzkumu byl splněn. Předpokládané výsledky nebyly vždy dosaženy, a závěry ne vždy potvrzují hypotézy. Průzkum ukázal, jaký je přístup respondentů k Číně a jak se jejich názor mění v průběhu dvou zkoumaných období. Práce srovnala data respondentů dle osobní zkušenosti s Čínou, případně v celosvětovém srovnání. Provedený výzkum odhalil, že postoj k Číně je až u 51 % respondentů neutrální. Nejčastěji se dotázaným Čechům pod pojmem Čína vybaví slovo *komunismus* a *početnost čínské populace*.

8 Resume

The purpose of this thesis was to find out the awareness and knowledge about China among Czech respondents. Attitudes of Czech society towards specific topics were examined together with the influence of media on attitude of Czechs towards China. In the Czech Republic, there has not been conducted any research concerning such topic yet. The thesis consists of two parts: in the theoretical part: an introduction into the issues of the topic, why China needs to be concerned in the context of today's world, how is the public's view on China influenced by the standpoint of media and how the view is actually shaped . The practical part analyses the results of an online sociological research on public opinion of the Czech respondents on China. The main purpose of the survey was to compare the results from previous research, which was conveyed in 2010, with the results of a repeated survey in 2012.

The results of the survey showed the familiarity of the Czech respondents with China as well as attitudes and opinion of Czechs towards China. The results of the survey showed also that although the majority of Czech respondents see the image of China in media as negative, their opinion is not influenced to such extend as to change their personal approach into a negative approach. Their personal attitude is mostly neutral or positive.

9 Seznam použité literatury

Monografie

BANDURA, Albert. *Cocial cognitive theory*. New York: General Learning Press, 2001.

ČIHOVSKÝ, Jaroslav. *Sociologický výzkum*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006.

DOROGI, Thomas. *Tainted perceptions: Liberal-democracy and American popular images of China*. Lanham: University Press of America, 2001.

GERBNER, George, et al. *Media effects: Advances in theory and research*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associate, 2004.

HUSÁKOVÁ, Zuzana. *Partnerské vztahy v kontextu současné společnosti*, 2008.

JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum, 1993.

KANE, Daniel. *Knížka o čínštině*. Mirošovice: Desert Rose, 2009.

MACKRERRAS, Colin. *Western images of China*. Hong Kong: Oxford University Press, 1999.

MCCOMBS, Maxwell. *Setting the agenda: The mass media and public opinion*. Malden: Polity Press, 2004.

NOVÁK, Jan. *Povinnost v právu: pozitivismus naopak*. 2. vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2001.

PETRUSEK, Miloslav. *Teorie a metoda v moderní sociologii*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1993.

VESELÁ, Jana. *Obecná sociologie*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000.

ZICH, František. *Sociologický výzkum*. Praha: Svoboda, 1976.

Odborné časopisy, dokumenty a jiná periodika

AMNESTY INTERNATIONAL. *Death sentences and executions 2011*. London: Amnesty International Publications, 2012.

DRULÁK, Petr. Česká zahraniční politika v době počínajícího rozkladu. In Kořan, M. (ed.) (2009) *Česká zahraniční politika v roce 2008: Analýza ÚMV* (Prague, Institute of International Relation, (2009). 373-379.

EBENSTEIN, Avraham. The “Missing Girls” of China and the unintended consequences of the one child policy. *Journal of Human Resources*, 2010, s. 87-115.

- ENTMAN, Robert. How the media affect what people think: An information processing approach. *Journal of Politics*, 1989, č. 2, s. 347-370.
- FÜRST, Rudolf.; Plechsová, G. Czech and Slovak Relations with China: Contenders for China's Favour. *Europe-AsiaStudies*, 2010, č. 8, s. 1363-1381.
- HARRISON, Mark. China week on the BBC: The media making knowledge and writing history. *China Media research*, 2007, č.1, s.17-25.
- HAVLÍK, Radomír. Postoje k cizincům a menšinám ve světle sociologického výzkumu. *Paideia: Philosophical E-Journal of Charles University*, 2007, duben.
- HRADLOVÁ, Veronika. Právní aspekty politiky jednoho dítěte v Číně. *Právní fórum*, 2009, č. 7, s. 297-304.
- KAMPHUIS, Joost Antonius. The Implications of Family Planning Policies on Economic Growth in the People's Republic of China, 2012.
- KIOUSIS, S., & Wu, X. International agenda-building and agenda-setting. *International Communication Gazette*, 2008, č. 1, s. 58-75.
- LI, Hongbin, et al. Estimating the Effect of the One-Child Policy on the Sex Ratio Imbalance in China: Identification Based on the Difference-in-Differences. *Demography*, 2011, s. 1535-1557.
- PENG, Zengjun. Representation of China: An across time analysis of coverage in the New York Times and Los Angeles Times. *Asian Journal of Communication*, 2004, č. 1, s. 53-67.
- POWER, G. a kol. Priming prejudice: How stereotypes and counter stereotypes influence attribution of responsibility and credibility among ingroups and outgroups. *Human Communication Research*, 1996, roč. 23, č.11, s. 36-58.
- QIAN, Minggao. On sustainable coal mining in China. *Journal of China Coal Society*, 2010, č. 1, s. 529-534.
- SHAMBAUGH, David. Introduction: Imagining Demons: the rise of negative imagery in US-China relations. *Journal of Contemporary China*, 2003, č.12, s. 235-237.
- SCHWARTZHOFFOVÁ, Eva. Sportovní turismus. *Tělesná kultura*, 2010, s- 97-106.
- VEČERNÍK, Jiří. Trh práce: problémy a perspektivy. *Sociologický časopis*, 1992, č. 28, s. 319-336.
- YANG, Gonghuan, et al. Smoking in China. *The journal of the American Medical Association*, 1999, s.1247-1253.
- YIP, Paul S. F, et al. Suicide rates in China during a decade of rapid social changes. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 2005, s.792-798.
- ZHANG, Jie, et al. An overview of suicide research in China. *Archives of Suicide Research*, 2002, s. 167-184.

ZHANG, Lingling. Stereotypes of Chinese: Media Use and Olympic Games. *China Media Research*, 2011, č. 3, s. 64-71.

Internetové zdroje

22-Nation Poll Shows China Viewed Positively by Most Countries Including Its Asian Neighbors [online]. globescan.com, [cit. 28. března 2013]. Dostupné na <http://www.globescan.com/news_archives/bbcpoll3.html>.

BROWN, Kerry. *Why China matters to us all* [online]. timesonline.co.uk, 18. července 2008 [cit. 28. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/specials/article4317073.ece>>.

BARNETT, Thomas. *Ten reasons why China matters to you* [online]. good.is, 2. dubna 2008 [cit. 18. ledna 2013]. Dostupné na <http://www.good.is/post/ten_reasons_why_china_matters_to_you/>.

ČERVENKA, Jan. *Postoje Čechů k jiným národnostem a zemím* [online]. socioweb.cz, 17. března 2013 [cit. 18. března 2013]. Dostupné na <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=463&lst=11>>.

FÜRST, Rudolf. *Má být Čína prioritou české zahraniční politiky v Asii? Ne. Policy paper ÚMV* [online]. dokumenty-iir.cz, březen 2008 [cit. 20. března 2013]. Dostupné na <http://www.dokumenty-iir.cz/PolicyPapers/pp_cina_priorita_2008.pdf>.

MILENKOVIČOVÁ, Ivana. *Tři sta milionů potratů. Taková je bilance čínské politiky jednoho dítěte* [online]. idnes.cz, 17. března 2013 [cit. 20. března 2013]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/cinska-politika-jednoho-ditete-si-vyzadala-na-tri-sta-milionu-potrati-1ks-/zahranicni.aspx?c=A130316_155419_zahranicni_im>.

NYE, Joseph. *China increasingly attractive to others* [online]. chinadaily.com, 8. srpna 2006 [cit. 28. března 2013]. Dostupné na <http://www.chinadaily.com.cn/china/2006-08/08/content_659235.htm>.

ČECHUROVÁ, Lenka. *Oblíbené turistické destinace* [online]. ackr.cz, 3. listopadu 2009 [cit. 18. března 2013]. Dostupné na <<http://www.ackr.cz/tiskove-zpravy/oblibene-turisticke-destinace-letosni-sezony>>.

POŠTOLKOVÁ, Lucie. *Nejnebezpečnější cesta do školy po strmých útesech a podél rozbouřené řeky* [online]. novinky.cz, 3. prosince 2011 [cit. 1. března 2013]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/cestovani/251629-nejnebezpecnejsi-cesta-do-skoly-po-strmych-utesech-a-podel-rozbourene-reky.html>>.

SLÁNIČKA, Michal. *MÉDIA: Dosáhla Čína u nás svého?* [online]. lidovky.cz, 28. ledna 2010 [cit. 13. března 2013]. Dostupné na <http://neviditelnypes.lidovky.cz/media-dosahla-cina-u-nas-sveho-djh-/p_spolecnost.asp?c=A080811_120128_p_spolecnost_wag>.

SUCHÁNEK, David. *Kdy čínská konkurence spolkně české textilky?* [online]. iHNed.cz, 11. května 2007 [cit. 27. března 2013]. Dostupné na <<http://byznys.ihned.cz/c1-21114960-kdy-cinska-konkurence-spolkne-ceske-textilky>>.

ŠEBESTÍK, Ivo. *Od propagandy k propagandě* [online]. blisty.cz, 3. července 2007 [cit. 6. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.blisty.cz/2007/7/3/art35098.html>, (13. 4. 2010) >.

ZÁBOJNÍK, Zdeněk. *Čína, Češi, zamyšlení* [online]. idnes.cz, 27. srpna 2009 [cit. 6. dubna 2010]. Dostupné na <<http://zabojnik.blog.idnes.cz/c/98714/Cina-Cesi-zamysleni.html>>.

10 Přílohy

Příloha 1. Dotazník

Pohled na Čínu u současného českého obyvatelstva

Pohlaví

- muž
- žena

Věk

- do 20 let
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51 a více

Nejvyšší dosažené vzdělání

- základní
- vyučení
- střední
- střední s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

V současné době jste:

- studující
- pracující
- nezaměstnaný
- v domácnosti (rodičovská dovolená)
- v důchodu
- jiné

Počet obyvatel obce, v níž žijete

- do 999 obyvatel
- 1000-4 999 obyvatel
- 5000-29 000 obyvatel
- 30 000-89 999 obyvatel
- 90 000 a více obyvatel

Ovládáte některý z cizích jazyků?

- angličtina
- němčina
- španělština
- italština
- ruština
- jiný jazyk
- neovládám žádný cizí jazyk

Zdroje mých informací

	denně	2-4 krát týdně	max. jednou týdně	občas	vůbec
Noviny, časopisy	☐	☐	☐	☐	☐
Televize	☐	☐	☐	☐	☐
Internet	☐	☐	☐	☐	☐
Rádio	☐	☐	☐	☐	☐

Považujete informace, které dostáváte za dostatečné a objektivní?

- ano
- spíše ano
- ne
- spíše ne
- nevím

Zprávu o Číně zaznamenám:

- denně
- alespoň 3krát týdně
- zřídka
- vůbec
- nevím

Čína je v médiích nejčastěji zobrazována:

- pozitivně
- spíše pozitivně
- neutrálně
- spíše negativně
- negativně
- nevím

Navštívil(a) jste v minulosti Čínu?

- ano
- ne

Pokud ano, bylo to

- jako turista
- studijně
- pracovně
- jiné
- nenavštívil jsem Čínu

Když se řekne Čína, co se Vám vybaví jako první? (vypište alespoň 3)

1

2

3

Prosím, zatrhněte Vaši odpověď na následující otázky:

	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Chtěl(a) byste navštívit Čínu?	☐	☐	☐	☐	☐
Myslíte si, že Číňané jsou hrdí na to, že žijí v Číně?	☐	☐	☐	☐	☐
Pokud byste měl (a) možnost pracovat v Číně, využil (a) byste tuto nabídku?	☐	☐	☐	☐	☐
Myslíte si, že Číňané dostávají objektivní zprávy o dění ve své zemi?	☐	☐	☐	☐	☐

Máte rádi čínskou kuchyni?	☐	☐	☐	☐	☐
Vadí Vám přístup Číňanů k autorským právům?	☐	☐	☐	☐	☐
Vstoupili byste do manželství s Číňanem/Číňankou?	☐	☐	☐	☐	☐
Myslíte si, že Česko je závislé na dovozu zboží z Číny?	☐	☐	☐	☐	☐
Myslíte si, že má Čína pozitivní vliv na svět?	☐	☐	☐	☐	☐
Vadí Vám čínští emigranti pracující na území ČR?	☐	☐	☐	☐	☐
Vadí Vám emigranti obecně na území ČR?	☐	☐	☐	☐	☐
Považujete současnou Čínu za demokratickou zemi?	☐	☐	☐	☐	☐
Myslíte si, že situace v Číně se všeobecně vyvíjí správným směrem?	☐	☐	☐	☐	☐

Prosím, zatrhněte Vaši odpověď.

	souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	nesouhlasím	nevím
Internetový vyhledavač Google omezil své služby na čínském trhu kvůli cenzuře. S tímto krokem:	☐	☐	☐	☐	☐
Čína dnes odvádí dobrou práci v přístupu k občanským právům svých obyvatel:	☐	☐	☐	☐	☐
S čínskou politikou jednoho dítěte (zákonem omezená volba počtu potomků v rodině):	☐	☐	☐	☐	☐
S tresty za vyšší počet dětí v rodině než povoluje zákon:	☐	☐	☐	☐	☐

Prosím, zatrhněte Vaši odpověď.

	nadprůměrný	odpovídající počtu obyvatel	nízký	nevím
Počet trestů smrti v Číně je podle mého názoru:	☐	☐	☐	☐
Počet úmrtí v čínských dolech je podle mého názoru:	☐	☐	☐	☐
Počet sebevražd v Číně je podle mého názoru:	☐	☐	☐	☐
Počet kuřáků v Číně je podle mého názoru:	☐	☐	☐	☐
Počet automobilů v Číně je podle mého názoru:	☐	☐	☐	☐

Sledujete na zakoupeném zboží, odkud pochází?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

Pokud zboží pochází z Číny, Váš postoj je:

- nevadí mi to
- je mi to jedno
- vadí mi to

Odradí Vás zboží od koupě tím, že je z Číny?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

Prosím, zatrhněte Vaši odpověď.

	pozitivní	spíše pozitivní	neutrální	spíše negativní	negativní	nevím
Množství zboží z Číny má na cenu tuzemských výrobků vliv:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Můj postoj k tomuto vlivu je:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Myslíte si, že ekonomický růst Číny má na Vás osobně nějaký vliv?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

Tento vliv je:

- pozitivní
- spíše pozitivní
- neutrální
- spíše negativní
- negativní
- nevím

Vnímáte produkty z Číny jako přímou konkurenci českým výrobkům?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

Současný přístup Číny k ochraně životního prostředí vnímám jako:

- dostatečný
- spíše dostatečný
- spíše nedostatečný
- nedostatečný
- nevím

Může čínština nahradit angličtinu jako světový jazyk?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím

Jaký je Váš osobní postoj k Číně obecně?

- pozitivní
- spíše pozitivní
- neutrální

- spíše negativní
- negativní

